הלכות מעשר שני ונטע רבעי

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א אַחַר שֶׁמַּפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן בְּכָל שָׁנָה מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כב) ״עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ״. וּבְשָׁנָה שְׁלִישִׁית וְשִׁשִּׁית מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר עָנִי חֶלֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

ב בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר תְּבוּאוֹת וְקִטְנִיּוֹת וְיָרָקוֹת. וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא אֶחָד בְּתִשְׁרֵי. וּבט״ו בִּשְׁבָט הוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְמַעֲשַׂר הָאִילָנוֹת. כֵּיצַד. תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ בַּשְּׁלִישִׁית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם לֹא בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת אֶלָּא לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. וְכֵן פֵּרוֹת הָאִילָן שֶׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת קֹדֶם ט״ו בִּשְׁבָט שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ אַחַר כֵּן בְּסוֹף שָׁנָה שְׁלִישִׁית מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר וּמַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְכֵן אִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת קֹדֶם ט״ו בִּשְׁבָט שֶׁל רְבִיעִית אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ וְנֶאֶסְפוּ בְּרְבִיעִית מַפְרִישִׁין מֵהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. וְאִם בָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת אַחַר ט״ו בִּשְׁבָט מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא׃

ג וְהֶחָרוּבִין אַף עַל פִּי שֶׁחָנְטוּ פֵּרוֹתֵיהֶן קֹדֶם ט״ו בִּשְׁבָט מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא. הוֹאִיל וּמִתְעַשְּׂרוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. יֵרָאֶה לִי שֶׁאֵין הַדְּבָרִים אֲמוּרִין אֶלָּא בְּחָרוּבֵי צַלְמוֹנָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן שֶׁאֵין רְאוּיִין לְמַאֲכַל רֹב הָאָדָם. וְהֵן הֵן שֶׁמִּתְעַשְּׂרוֹת מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. אֲבָל שְׁאָר הֶחָרוּבִין יֵרָאֶה לִי שֶׁהֵן כִּשְׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן׃

ד הַיָּרָק בִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. כֵּיצַד. אִם נִלְקַט בְּיוֹם רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁלִישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת וְנִגְמַר בַּשְּׁנִיָּה מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי. וְאִם נִלְקַט בָּרְבִיעִית מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׃

ה וְכֵן הָאֶתְרוֹג בִּלְבַד מִשְּׁאָר פֵּרוֹת הָאִילָן חֲרֵי הוּא כְּיָרָק וְהוֹלְכִין אַחַר לְקִיטָתוֹ בֵּין לְמַעֲשֵׂר בֵּין לִשְׁבִיעִית. כֵּיצַד. אִם נִלְקַט בַּשְּׁלִישִׁית אַחַר ט״ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרָה בַּשְּׁנִיָּה. וְכֵן אִם נִלְקַט בָּרְבִיעִית קֹדֶם ט״ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר עָנִי. נִלְקַט בָּרְבִיעִית אַחַר ט״ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׃

ו וְאַף עַל פִּי שֶׁהוֹלְכִין אַחַר לְקִיטָתוֹ אֶתְרוֹג בַּת שִׁשִּׁית שֶׁנִּכְנְסָה לַשְּׁבִיעִית אֲפִלּוּ הָיְתָה כְּזַיִת וְנַעֲשֵׂית כְּכַפַּר חַיֶּבֶת בְּמַעַשְׂרוֹת׃

ז הָאֶבְיוֹנוֹת שֶׁל צָלָף נוֹתְנִין עֲלֵיהֶן חֲמֵרֵי אִילָן וְחֲמֵרֵי זְרָעִים. שֶׁאִם הָיוּ מִשָּׁנָה שְׁנִיָּה שֶׁנִּכְנְסָה לַשְּׁלִישִׁית וְנִלְקְטוּ קֹדֶם ט״ו בִּשְׁבָט מַפְרִישִׁין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר אַחֵר וּפוֹדֵהוּ נוֹתְנוֹ לָעֲנִיִּים וְאוֹכֵל פִּדְיוֹנוֹ בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְנִמְצָא כְּמוֹ שֶׁהִפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמַעֲשֵׂר עָנִי׃

ח הָאֹרֶז וְהַדֹּחַן וְהַפָּרָגִין וְהַשֻּׁמְשְׁמִין אַף עַל פִּי שֶׁהִשְׁרִישׁוּ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵין הוֹלְכִין בָּהֶן אֶלָּא אַחַר גְּמַר הַפְּרִי וּמִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא. וְכֵן פּוֹל הַמִּצְרִי אַף עַל פִּי שֶׁמְּקַצָּתוֹ הִשְׁרִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וּמְקַצָּתוֹ לְאַחֲרָיו צוֹבֵר גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ וְתוֹרֵם וּמְעַשֵּׂר מִן הַכֹּל כְּאֶחָד שֶׁהַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר גְּמַר הַפְּרִי׃

ט הַבְּצָלִים הַסָּרִיסִים שֶׁמָּנַע מֵהֶם מַיִם שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְשֶׁל בַּעַל שֶׁמָּנַע מֵהֶם שָׁלֹשׁ עוֹנוֹת לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִתְעַשְּׂרִין לְשֶׁעָבַר. מָנַע מֵהֶם פָּחוֹת מִכָּאן אַף עַל פִּי שֶׁהִתְחִילוּ לִיבַּשׁ קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה מִתְעַשְּׂרִין לְהַבָּא׃

י פּוֹל הַמִּצְרִי שֶׁהֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם זָרְעוֹ לְזֶרַע מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר. זָרְעוֹ לְיָרָק מִתְעַשֵּׂר לְהַבָּא. זָרְעוֹ לְזֶרַע וּלְיָרָק אוֹ שֶׁזָּרְעוֹ לְזֶרַע וְחִשֵּׁב עָלָיו לְיָרָק מְעַשֵּׂר מִזַּרְעוֹ עַל יָרְקוֹ וּמִירְקוֹ עַל זַרְעוֹ. לֹא הֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם זָרְעוֹ לְזֶרַע זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר וירקו בְּשָׁעַת לְקִיטָתוֹ עִשּׂוּרוֹ. וְהוּא שֶׁלִּקֵּט מִמֶּנּוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אֲבָל אִם לִקֵּט מִמֶּנּוּ אַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה בֵּין יָרְקוֹ בֵּין זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְהַבָּא. זָרְעוֹ לְזֶרַע וְחִשֵּׁב עָלָיו לְיָרָק הוֹלְכִין אַחַר מַחֲשַׁבְתּוֹ. זָרְעוֹ לְיָרָק וְחִשֵּׁב עָלָיו לְזֶרַע אֵין מַחֲשָׁבָה זֶרַע חָלָה עָלָיו אֶלָּא אִם כֵּן מָנַע מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ אֲרָיוֹת. וְהוּא שֶׁהֵבִיא שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה אֲבָל אִם לֹא הֵבִיא שְׁלִישׁ אֶלָּא לְאַחֲרָיו אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִמְנַע מִלְּאֲרוֹת מִמֶּנּוּ שָׁלֹשׁ אֲרָיוֹת. זָרְעוֹ לְזֶרַע וְעָשָׂה כֻּלּוֹ קַצָּצִין גְּמוּרִים לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה זַרְעוֹ מִתְעַשֵּׂר לְשֶׁעָבַר. וִירָקוֹ בִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ. מִקְצָתוֹ עָשָׂה קַצָּצִין גְּמוּרִין וּמִקְצָתוֹ לֹא עָשָׂה. זֶה שֶׁאָמְרוּ צוֹבֵר גָּרְנוֹ לְתוֹכוֹ וְנִמְצָא מְעַשֵּׂר מִזַּרְעוֹ עַל יָרָקוֹ וּמִירְקוֹ עַל זַרְעוֹ׃

יא פֵּרוֹת שָׁנָה שְׁנִיָּה שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת שְׁלִישִׁית. אוֹ שֶׁל שְׁלִישִׁית בִּרְבִיעִית. הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב. מֻחֶצָּה לְמֻחֶצָּה מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִן הַכֹּל. אֲבָל לֹא מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי חָמוּר שֶׁחֲרֵי הוּא קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר עָנִי חֹל. וְכֵן פֵּרוֹת שֶׁהֵן סָפֵק אִם פֵּרוֹת שְׁנִיָּה הֵם אוֹ פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית מַפְרִישׁ מֵהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי׃

יב כָּל הַפָּטוּר מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן פָּטוּר מִן הַשֵּׁנִי וּמִן הֶעָנִי. וְכָל שֶׁחַיָּב בְּרִאשׁוֹן חַיָּב בִּשְׁנֵיהֶם. וְכָל הַתּוֹרֵם מוֹצִיא מַעֲשֵׂר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ תּוֹרֵם אֵינוֹ מוֹצִיא מַעֲשֵׂר זֶה. כָּל מִי שֶׁאִם תָּרַם תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כָּךְ אִם עִשֵּׂר מַעֲשֵׂר זֶה חֲרֵי הוּא מַעֲשֵׂר. וְכָל מִי שֶׁאֵין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה כָּךְ אִם הוֹצִיא מַעֲשֵׂר זֶה אֵינוֹ מַעֲשֵׂר׃

יג פֵּרוֹת שֶׁהוֹצִיא מֵהֶן מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁיִּקָּבְעוּ לְמַעֲשֵׂר חֲבֵרוֹ זֶה אוֹכֵל מֵהֶן עַרְאַי קֹדֶם שֶׁיּוֹצִיא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן קוֹבֵעַ לַשֵּׁנִי. אֲבָל מִשֶּׁנִּקְבְּעוּ לְמַעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת הָרִאשׁוֹן אָסוּר לֶאֱכֹל מֵהֶן עַרְאַי עַד שֶׁיּוֹצִיא אֶת הַשֵּׁנִי אוֹ אֶת מַעֲשַׂר עָנִי:

יד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוֹאִיל וְטָעוּן הֲבָאַת מָקוֹם אֵין מְבִיאִין אוֹתוֹ מִחוּצָה לָאָרֶץ כִּבְכוֹר בְּהֵמָה. לְפִיכָךְ לֹא חִיְּבוּ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁמַּפְרִישִׁים בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וּבְמִצְרַיִם פּוֹדִין אוֹתוֹ וּמְבִיאִין דָּמָיו לִירוּשָׁלַיִם. וְכֵן יֵרָאֶה לִי שֶׁלֹּא חִיְּבוּ מְקוֹמוֹת אֵלּוּ בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא כְּדֵי לְקַבֵּעַ מַעֲשֵׂר עָנִי כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ עֲנֵיֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִים עֲלֵיהֶם:

פרק ב

א מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נֶאֱכָל לִבְעָלָיו לְפָנִים מֵחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם" וְגוֹ'. וְנוֹהֵג בִּפְנֵי הַבַּיִת וְשֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת אֲבָל אֵינוֹ נֶאֱכָל בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ". מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ מָה בְּכוֹר אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת אַף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יֵאָכֵל אֶלָּא בִּפְנֵי הַבַּיִת:

ב מִדַּת חֲסִידוּת שֶׁפּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּזְּמַן הַזֶּה בְּשָׁוְיוֹ כֶּדֶרֶךְ שֶׁפּוֹדִין אוֹתוֹ בִּפְנֵי הַבַּיִת. וְהוֹרוּ הַגְּאוֹנִים שֶׁאִם רָצָה לִפְדּוֹת שְׁוֵה מָנֶה בִּפְרוּטָה לְכַתְּחִלָּה בַּזְּמַן הַזֶּה פּוֹדֶה. לֹא יִהְיֶה זֶה חָמוּר מִן הַקֹּדֶשׁ. וּמַשְׁלִיךְ הַפְּרוּטָה לַיָּם הַגָּדוֹל:

ג וְכֵן אִם חִלֵּל מַעֲשֵׂר שְׁוֵה מָנֶה עַל שְׁוֵה פְּרוּטָה מִפֵּרוֹת אֲחֵרוֹת חֲבֵרוֹ זֶה מְחַלֵּל. וְשׁוֹרֵף אֶת הַפֵּרוֹת שֶׁחִלֵּל עֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ תַּקָּלָה לַאֲחֵרִים. כְּפִדְיוֹן נָטַע רְבָעִי בַּזְּמַן הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת:

ד כְּשֵׁם שֶׁאֵין אוֹכְלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּזְּמַן הַזֶּה בִּירוּשָׁלַיִם כָּךְ אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ שָׁם. וְאֵין מְחַלְּלִין אוֹתוֹ וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. וְאִם נִכְנַס בִּירוּשָׁלַיִם אַף בַּזְּמַן הַזֶּה אֵין מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם וּמַנִּיחִים אוֹתוֹ שָׁם עַד שֶׁיֵּרָקֵב וְכֵן אִם עָבַר וְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם מַנִּיחִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֵּרָקֵב. לְפִיכָךְ אֵין מַפְרִישִׁים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם בַּזְּמַן הַזֶּה אֶלָּא מוֹצִיאִין אֶת הַפֵּרוֹת בְּטַבְלָן חוּץ לָעִיר וּמַפְרִישִׁין אוֹתוֹ שָׁם וּפוֹדֵהוּ. וְאִם הִפְרִישׁוּ שָׁם בַּזְּמַן הַזֶּה יֵרָקֵב:

ה כָּל הָאוֹכֵל כְּזַיִת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אוֹ שֶׁשָּׁתָה מִמֶּנּוּ רְבִיעִית יַיִן חוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ" וְגוֹ'. וְלוֹקֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ. לְפִיכָךְ אִם אָכַל שְׁלָשְׁתָּן חוּץ לַחוֹמָה לוֹקֶה שָׁלֹשׁ מַלְקִיּוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְנֶאֱמַר לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְגוֹ' לָמָּה פֹּרָטָן וְלֹא אָמַר לֹא תֹאכְלֵם בִּשְׁעָרֶיךָ לְחַיֵּב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ:

ו אֵינוֹ לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה עַד שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ אַחַר שֶׁנִּכְנַס לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב יז) "לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ" וְגוֹ' (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". כֵּיוָן שֶׁנִּכְנַס לִמְקוֹם אֲכִילָתוֹ וַאֲכָלוֹ בַּחוּץ לוֹקֶה. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת מִדִּבְרֵיהֶם:

ז מִקְצָת מַעֲשֵׂר בִּפְנִים וּמִקְצָתוֹ מִבַּחוּץ הָאוֹכֵל מִזֶּה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִכְנַס מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת. וְהָאוֹכֵל בַּחוּץ מִזֶּה שֶׁנִּכְנַס לוֹקֶה:

ח אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמָא שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כד) "כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם" בְּרִחוּק מָקוֹם הוּא נִפְדֶּה וְאֵינוֹ נִפְדֶּה בְּקִרוּב מָקוֹם. הָיָה הוּא בִּפְנִים וּמַשָּׂאוֹ בַּחוּץ אֲפִלּוּ הָיָה אוֹחֵז אוֹתוֹ בְּקָנֶה הוֹאִיל וְלֹא נִכְנַס הַמַּעֲשֵׂר חֲבֵרוֹ זֶה מֵתָר לִפְדּוֹתוֹ שָׁם בְּצַד הַחוֹמָה:

ט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם אֲפִלּוּ שֶׁל דְּמַאי אָסוּר לְהוֹצִיאוֹ מִשָּׁם שֶׁכְּבָר קָלְטוּהוּ מְחִצּוֹת. וְכֵן פֵּרוֹת הַנִּלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". עָבַר וְהוֹצִיאָן אוֹ שֶׁיָּצְאוּ בִּשְׁגָגָה יַחְזְרוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וּקְלִיטַת מְחִצּוֹת מִדִּבְרֵיהֶם אֲפִלּוּ מַעֲשֵׂר שֶׁאֵין בְּחֻמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם מְחִצּוֹת קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ וְאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ. אֲבָל מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִכְנָסִין לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצְאִין:

י פֵּרוֹת שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִפֵּרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם. אֶלָּא יַחֲזֹר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן וְיֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם וְאֵינוֹ נִפְדֶּה בַּחוּץ. אֲפִלּוּ עָשָׂה כָּל הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחַר שֶׁיָּצְאוּ עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם. חֹמֶר הוּא בִּמְחִצּוֹת יְרוּשָׁלַיִם הוֹאִיל וְקָלְטוּ קָלְטוּ:

יא פֵּרוֹת שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן שֶׁעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ. כְּגוֹן סַלֵּי עֲנָבִים לְגַת וְסַלֵּי תְּאֵנִים בְּמַקֵּצָה. מֵתָר לִפְדּוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם בַּחוּץ. וְכֵן פֵּרוֹת דְּמַאי אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתָּן וְעָבְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיָצְאוּ פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן בַּחוּץ:

יב פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּטְמְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם וּפָדָאָן אִם נִטְמְאוּ בְּוַלַּד הַטֻּמְאָה אָסוּר לְהוֹצִיאָן. אֶלָּא יֹאכְלוּ בְּפָנִים מִפְּנֵי שֶׁוַּלַּד הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵיהֶם. וְאִם נִטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ בַּחוּץ וַאֲפִלּוּ בְּוַלַּד הַטֻּמְאָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּכְנְסוּ לִירוּשָׁלַיִם הֲרֵי אֵלּוּ נִפְדִּין וְנֶאֱכָלִין בְּכָל מָקוֹם׃

יג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהִכְנִיסָן עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְפְּשֵׂם הַמְּחִצּוֹת. אֲבָל אִם לֹא הִתְנָה הוֹאִיל וְנִכְנַס חֲרֵי הוּא טָהוֹר מִן הַתּוֹרָה [שֶׁאֵין וָלָד מְטַמֵּא שֵׁנִי מִן הַתּוֹרָה] וּכְבָר קָלָטוּהוּ מְחִצּוֹת וְאֵינוֹ יוֹצֵא׃

יד תִּלְתָּן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מֵתָר לְאָכְלָהּ צְמְחוֹנִין שֶׁכָּךְ הִיא רְאוּיָה לַאֲכִילָה. וְכֵן כַּרְשִׁינֵי מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵאָכְלוּ צְמְחוֹנִין. וְאִם עָשָׂה מֵהֶם עִסָּה חֲרֵי זוֹ מֻתֶּרֶת לְהִכָּנֵס לִירוּשָׁלַיִם וּלְהוֹצִיאָהּ שֶׁאֵינָן בִּכְלַל הַפֵּרוֹת. וְאִם נִטְמְאוּ בִּירוּשָׁלַיִם יִפָּדוּ וְיֵאָכְלוּ בַּחוּץ׃

טו אֵילָן שֶׁעוֹמֵד לְפָנִים מִן הַחוֹמָה וְנוֹפוֹ נוֹטֶה חוּץ לַחוֹמָה אֵין אוֹכְלִין תַּחַת נוֹפוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנִּכְנַס תַּחַת נוֹפוֹ אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ שֶׁהֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם׃

טז בָּתִּים שֶׁבְּצַד הַחוֹמָה שֶׁפְּתְחֵיהֶם לְפָנִים מִן הַחוֹמָה וַחֲלָלָן לְחוּץ. מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וּלְפָנִים כְּלְפָנִים לְכָל דָּבָר וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ אֵין אוֹכְלִים שָׁם וְאֵין פּוֹדִין שָׁם לְהַחֲמִיר. הָיָה חֲלָלָן לְפָנִים וּפְתְחֵיהֶם לַחוּץ. מִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וְלַחוּץ כְּלַחוּץ פּוֹדִין בּוֹ וְאֵין אוֹכְלִין. וּמִכְּנֶגֶד הַחוֹמָה וּלְפָנִים אֵין אוֹכְלִים שָׁם וְאֵין פּוֹדִין לְהַחֲמִיר. וְהַחַלּוֹנוֹת וְעֻבְיַ הַחוֹמָה כְּלְפָנִים׃

פרק ג

א הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה". בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָמֵא וְהָאוֹכֵל טָהוֹר. בֵּין שֶׁהַמַּעֲשֵׂר טָהוֹר וְהָאוֹכֵל טָמֵא. וְהוּא שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ בִּירוּשָׁלַיִם קֹדֶם שֶׁיִּפָּדֶה. שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ בְּטֻמְאָה אֶלָּא בִּמְקוֹם אֲכִילָתוֹ. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ בְּטֻמְאָה חוּץ לִירוּשָׁלַיִם מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת׃

ב וַאֲפִלּוּ לְהַדְלִיק [בּוֹ] אֶת הַגֶּר אַחַר שֶׁנִּטְמָא אָסוּר עַד שֶׁיִּפָּדֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה"׃

ג כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֶׁנִּטְמָא אֲפִלּוּ בִּירוּשָׁלַיִם פּוֹדִין וְיֹאכַל. וְאוֹכְלִין אֶת דָּמָיו בְּטָהֳרָה בְּתוֹרַת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. אֲפִלּוּ נִטְמְאוּ הַפֵּרוֹת כֻּלָּן כְּשֶׁהֵן טְבֵל מַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּטֻמְאָה וּפוֹדֶהוּ׃

ד הֶעָרֵל כְּטָמֵא וְאִם אָכַל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה כְּדֶרֶךְ שֶׁלּוֹקֶה עַל אֲכִילַת תְּרוּמָה. שֶׁהַתְּרוּמָה קְרוּיָה קֹדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי קָרוּי קֹדֶשׁ שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא כז ל) "קֹדֶשׁ לַה'". וְטָמֵא שֶׁטָּבַל אוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הֶעֱרִיב שִׁמְשׁוֹ׃

ה הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּאֲנִינוּת שֶׁל תּוֹרָה לוֹקֶה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ". וְהוּא שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ בְּמָקוֹם אֲכִילָתוֹ בִּירוּשָׁלַיִם. אֲבָל אִם אֲכָלוֹ בַּחוּץ בַּאֲנִינוּת. אוֹ שֶׁאֲכָלוֹ בְּפָנִים בַּאֲנִינוּת שֶׁל דִּבְרֵיהֶם. מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת׃

ו אֵיזֶהוּ אוֹנֵן זֶה הַמִּתְאַבֵּל עַל אֶחָד מִן הַקְּרוֹבִים שֶׁהוּא חַיָּב לְהִתְאַבֵּל עָלָיו. וּבְיוֹם הַמִּיתָה הוּא אוֹנֵן מִן הַתּוֹרָה וּבַלַּיְלָה אוֹנֵן מִדִּבְרֵיהֶן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא י יט) "וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲייטַב בְּעֵינֵי ה'". הַיּוֹם אָסוּר וְלַיְלָה מֻתָּר. נִשְׁתַּהָה הַמֵּת יָמִים רַבִּים וְאַחַר כָּךְ נִקְבַּר. כָּל אוֹתָן הַיָּמִים שֶׁאַחַר יוֹם הַמִּיתָה עַד יוֹם הַקְּבוּרָה הוּא אוֹנֵן מִדִּבְרֵיהֶן. וְאֵין יוֹם הַקְּבוּרָה תּוֹפֵשׂ לַיְלוֹ׃

ז וְלֹא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבַד אֶלָּא כָּל הַקָּדָשִׁים כֻּלָּן אִם אֲכָלָן בַּאֲנִינוּת שֶׁל תּוֹרָה לוֹקֶה. וּבַאֲנִינוּת שֶׁל דִּבְרֵיהֶן מַכִּין אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת׃

ח אֵין נוֹתְנִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעַם הָאָרֶץ וְלֹא פֵּרוֹת הַנִּלְקָחוֹת בִּמְעוֹת מַעֲשֵׂר וְלֹא מְעוֹת מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּחֶזְקַת טָמְאָה. וּמֻתָּר לֶאֱכל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בַּאֲנִינוּת וְלִתְּנוֹ לְעַם הָאָרֶץ וְהוּא שֶׁיֹּאכַל כְּנֶגְדּוֹ. אֵין מַפְקִידִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֲפִלּוּ אֵצֶל חָבֵר שֶׁמָּא יָמוּת וְנִמְצָא הַמַּעֲשֵׂר תַּחַת יַד בְּנוֹ עַם הָאָרֶץ. אֲבָל מַפְקִידִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵצֶל עַם הָאָרֶץ׃

ט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אָסוּר לְאַבֵּד אֲפִלּוּ מְעוֹטוֹ בַּדְּרָכִים. אֶלָּא מוֹלִיכוֹ כָּל שֶׁהוּא אוֹ מוֹלִיךְ דָּמָיו לִירוּשָׁלַיִם. וּמֻתָּר לְאַבֵּד מְעוֹט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי בַּדְּרָכִים. וְכַמָּה הִיא מְעוֹט פָּחוֹת מִכְּגְרוֹגֶרֶת בֵּין בְּאֹכֶל שֶׁלֹּם בֵּין בְּפָרוּס. אֲבָל כִּגְרוֹגֶרֶת אֵין מְאַבְּדִין אוֹתוֹ. וְהַמַּפְרִישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי פָּחוֹת מִכְּגְרוֹגֶרֶת הֲרֵי זֶה נוֹתְנוֹ לְעַם הָאָרֶץ וְאוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ אֲבָל לֹא יַפְרִישֶׁנּוּ לְכַתְּחִלָּה לְאַבְּדוֹ שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין לְאַבֵּד׃

י מַעֲשֵׂר שֵׁנִי נִתָּן לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כג) "וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ". וְסֵיכָה כִּשְׁתִיָּה. וְאָסוּר לְהוֹצִיאוֹ בִּשְׁאָר צְרָכָיו כְּגוֹן לִקַּח בּוֹ כֵּלִים וּבְגָדִים וַעֲבָדִים שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יד) "לֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת" כְּלוֹמַר לֹא הוֹצֵאתִי אוֹתוֹ בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּם אֶת הַגּוּף. וְאִם הוֹצִיא מִמֶּנּוּ בִּשְׁאָר דְּבָרִים אֲפִלּוּ בְּדָבָר מִצְוָה כְּגוֹן שֶׁלָּקַח מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין לְמֵת מִצְוָה חֲרֵי זֶה אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר:

יא מַעֲשֵׂר אוֹכֵל דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לְהֶאָכֵל וְשׁוֹתֶה דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁתּוֹת וְסָךְ דָּבָר שֶׁדַּרְכּוֹ לָסוּךְ. וְלֹא יָסוּךְ יַיִן וְחֹמֶץ אֲבָל סָךְ הוּא אֶת הַשֶּׁמֶן. וְלֹא יִסְחֹט אֶת הַפֵּרוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן מַשְׁקִין חוּץ מִזֵּיתִים וַעֲנָבִים בִּלְבַד. [וְאֵין מְפַטְּמִין אֶת הַשֶּׁמֶן אֲבָל מְפַטְּמִין אֶת הַיַּיִן]. וְאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לֶאֱכֹל פַּת שֶׁעִפְּשָׁה וְשֶׁמֶן שֶׁנִּסְרַח. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁנִּפְסַל מֵאֹכֶל אָדָם פָּקְעָה קְדֻשָּׁה מִמֶּנּוּ:

יב כָּל שֶׁמֻּתָּר לְזָרִים לֶאֱכֹלוֹ בִּתְרוּמָה כָּךְ מֻתָּר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֶאֱכֹלוֹ בְּתוֹרַת חֻלִּין. שְׁמָרִים שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁנָּתַן עֲלֵיהֶם מַיִם. רִאשׁוֹן אָסוּר כְּמַעֲשֵׂר וְשֵׁנִי מֻתָּר כְּחֻלִּין. וְשֶׁל דְּמַאי אֲפִלּוּ רִאשׁוֹן מֻתָּר:

יג יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁנִּפַּל לְתוֹכוֹ דְּבַשׁ וְהַתַּבְלִין וְהִשְׁבִּיחוּ הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְכֵן דָּגִים שֶׁנִּתְבַּשְּׁלוּ עִם קִפְלוּטוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁבִּיחוּ הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן:

יד עִסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֲפָאָהּ וְהִשְׁבִּיחָה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁשִּׁבְחוֹ נִכָּר אִם הוֹתִיר בְּמִדָּה הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבּוֹן. וְאִם לֹא הוֹתִיר הַמִּדָּה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי בִּלְבַד. וְכָל שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ נִכָּר אֲפִלּוּ הוֹתִיר הַמִּדָּה הַשֶּׁבַח לַשֵּׁנִי בִּלְבַד:

טו כֵּיצַד הַשֶּׁבַח. לְפִי חֶשְׁבּוֹן. יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֶׁשָּׁוֶה שְׁלֹשָׁה שֶׁנָּפַל לְתוֹכוֹ דְּבַשׁ וְתַבְלִין שָׁוֶה זוּז אֶחָד וְהוֹסִיפָה בְּמִדָּתוֹ וְהִשְׁבִּיחוּהוּ וַחֲרֵי הַכֹּל שָׁוֶה חֲמִשָּׁה חוֹשְׁבִין הַכֹּל בְּאַרְבָּעָה וּרְבִיעַ. וְכֵן עַל דֶּרֶךְ זֶה בְּשְׁאָר הַדְּבָרִים:

טז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּתָּן לְסֵיכָה אֵין נוֹתְנִין אוֹתוֹ לֹא עַל גַּבֵּי צִינִית וְלֹא עַל גַּבֵּי חֲזָזִית. וְאֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ קֶמַע וְכֵיוֹצֵא בּוֹ שֶׁהֲרֵי לֹא נִתַּן לִרְפוּאָה:

יז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז ל) "לַה' הוּא". לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִקְנֶה בְּמַתָּנָה אֶלָּא אִם כֵּן נָתַן לוֹ הַטָּבֶל וְהַמְקַבֵּל מַפְרִישׁ הַמַּעֲשֵׂר. וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ וְאֵין מַרְהִינִין אוֹתוֹ:

יח כֵּיצַד אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. לֹא יִכָּנֵס לְבֵיתוֹ וִימַשְׁכְּנֶנּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ. עָבַר וּמִשְׁכְּנוֹ מוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ. כֵּיצַד אֵין מַרְהִינִין אוֹתוֹ. לֹא יֹאמַר לוֹ הֵא לָךְ מַעֲשֵׂר זֶה וְיִהְיֶה בְּיָדְךָ וְתֵן לִי עָלָיו מָעוֹת. כֵּיצַד אֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ. לֹא יֹאמַר לוֹ הֵא לָךְ יַיִן מַעֲשֵׂר וְתֵן לִי שֶׁמֶן מַעֲשֵׂר. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הֵא לָךְ יַיִן שֶׁאֵין לִי שֶׁמֶן וְאִם רָצָה חֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ שֶׁמֶן מֻתָּר שֶׁהֲרֵי לֹא הֶחֱלִיף עִמּוֹ אֶלָּא הוֹדִיעוֹ שֶׁאֵין לוֹ וְאִם רָצָה הַלָּה לִתֵּן יִתֵּן:

יט מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין כְּנֶגְדּוֹ אֲפִלּוּ דִּינְרֵי זָהָב. וַאֲפִלּוּ לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחַר גְּזֵרָה שֶׁמָּא לֹא יִכָּוֵן מִמֶּנּוּ מִשְׁקָלוֹ וְנִמְצְאוּ הַפֵּרוֹת חֲסֵרִים וְהוּא שׁוֹקֵל בָּהֶן מָעוֹת לְחַלֵּל עֲלֵיהֶם מַעֲשֵׂר אַחֵר נִמְצָא מוֹצִיא מַעֲשֵׂר לְחֻלִּין בְּפָחוֹת בְּדָמָיו:

כ הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִין זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְכֵן מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵין שׁוֹקְלִים כְּנֶגְדָּן וְאֵין מוֹכְרִין אוֹתָם וְאֵין מַחְלִיפִין וְלֹא מַרְהִינִין. וְלֹא יִתְּנֵם לְשֻׁלְחָנִי לְהִתְנָאוֹת בָּהֶן וְלֹא יַלְוֶה אוֹתָן לְהִתְגַּדֵּל בָּהֶן. וְאִם הִלְוָן שֻׁלְּאֹ יַעֲלֶה חֲלָדָּה מֻתָּר:

כא וְאֵין פּוֹרְעִין מֵהֶם אֶת הַמִּלְוֶה. אֵין עוֹשִׂין מֵהֶן שׁוּשְׁבִינוּת וְאֵין מְשַׁלְּמִין מֵהֶן הַגְּמוּלִין. וְאֵין פּוֹסְקִין מֵהֶם צְדָקָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת. אֲבָל מְשַׁלְּמִין מֵהֶן דְּבָרִים שֶׁהֵן גְּמִילוּת חֲסָדִים. וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ:

כב לֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבֵרוֹ הַעַל אֶת הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ לִירוּשָׁלַיִם וְטל מֵהֶן חֶלְקְךָ שֶׁנִּמְצָא זֶה כְּנוֹטֵל שָׂכָר מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל הֲבָאָתוֹ לִירוּשָׁלַיִם. אֲבָל אוֹמֵר לוֹ הַעֲלֵם שֶׁנֹּאכְלֵם וְשֶׁנִּשְׁתֶּה בִּירוּשָׁלַיִם:

כג אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ בִּירוּשָׁלַיִם לָסוּךְ אוֹתוֹ בְּשֶׁמֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַף עַל פִּי שֶׁנִּסּוֹכָה יָדוֹ וְאֵין זֶה בְּשָׂכַר סִיכָתוֹ:

כד כְּבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַמַּעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא. לְפִיכָךְ אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַגּוֹנֵב מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְהַגּוֹזְלוֹ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם חֹמֶשׁ:

כה הַמְקַדֵּישׁ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלּוֹ לְבֶדֶק הַבַּיִת חֲרֵי זֶה פּוֹדֶה אוֹתוֹ מִי שֶׁפּוֹדֵהוּ עַל מְנָת לִתֵּן לְהֶקְדֵּשׁ אֶת שֶׁלּוֹ וּלְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶת שֶׁלּוֹ:

פרק ד

א הָרוֹצֶה לִפְדּוֹת פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדֶה אוֹתָן בִּדְמֵיהֶן וְאוֹמֵר חֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ תַּחַת הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ אוֹ הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלוֹת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ. וְאִם לֹא פֵּרֵשׁ אֶלָּא הִפְרִישׁ מָעוֹת בִּלְבַד כְּנֶגֶד הַפֵּרוֹת דַּיּוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וְיֵצְאוּ הַפֵּרוֹת לְחֻלִּין. וְיַעֲלוּ הַמָּעוֹת לִירוּשָׁלַיִם וְיוֹצִיאֵם שָׁם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כד) "וְכִי

יִרְבֶּה מִמְּךָ הַבְּרָךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ״:

ב וְכֵן אִם רָצָה לְחַלֵּל פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת. יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת הַשְּׁנִיוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְלֹא יְחַלֵּל מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וְלֹא מִן הַיָּפָה עַל הָרַע וַאֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַמִּין. וְאִם חִלֵּל חֲרֵי הֵן מְחֻלָּלוֹת:

ג הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְבֹרָךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל פִּדְיוֹן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם חִלְּלָן עַל פֵּרוֹת אֲחֵרוֹת אוֹ שֶׁחִלֵּל מָעוֹת עַל הַפֵּרוֹת מְבֹרָךְ עַל חִלּוּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְהַפּוֹדֶה אוֹ הַמְחַלֵּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ צָרִיךְ בְּרָכָה:

ד כְּשֶׁפּוֹדִין אֶת הַמַּעֲשֵׂר אֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ לְשֵׁם מַעֲשֵׂר אֶלָּא לְשֵׁם חֻלִּין. וְאוֹמְרִין כַּמָּה שָׁוִין פֵּרוֹת חֻלִּין אֵלּוּ וְאַף עַל פִּי שֶׁהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהֵן מַעֲשֵׂר כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה:

ה אֵין מְחַלְּלִין מְעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל מָעוֹת אֲחֵרוֹת. בֵּין שֶׁהָיוּ אֵלּוּ וְאֵלּוּ כֶּסֶף אוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ נְחשֶׁת. [אוֹ הָרִאשׁוֹנוֹת כֶּסֶף וְהַשְּׁנִיוֹת נְחשֶׁת. אוֹ] הָרִאשׁוֹנוֹת נְחשֶׁת וְהַשְּׁנִיוֹת כֶּסֶף. וְאִם עָבַר וְחִלֵּל חֲרֵי אֵלּוּ מְחֻלָּלִין:

ו אֵין מְחַלְּלִין מָעוֹת מַעֲשֵׂר עַל הַפֵּרוֹת. וְאִם חִלֵּל יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְלֹא יְחַלְּלֵם עַל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף חַיִּין. וְאִם חִלֵּל לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר שְׁמָא יְגַדֵּל מֵהֶם עֲדָרִים עֲדָרִים. אֲבָל אִם חִלֵּל עַל שְׁחוּטִים חֲרֵי הֵן כִּשְׁאָר הַפֵּרוֹת וְיַעֲלוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְיִצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין:

ז בִּשְׁעַת הַדְּחָק מֻתָּר לְחַלֵּל מָעוֹת הַכֶּסֶף עַל שֶׁל נְחשֶׁת. לֹא שֶׁיִּקְנֶה כֵּן אֶלָּא עַד שֶׁיִּמְצָא רֶוַח. וְיַחֲזֹר וִיחַלֵּל מָעוֹת הַנְּחשֶׁת עַל מָעוֹת הַכֶּסֶף:

ח מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי מְחַלְּלִים אוֹתוֹ לְכַתְּחִלָּה כֶּסֶף עַל כֶּסֶף וְכֶסֶף עַל נְחשֶׁת וּנְחשֶׁת עַל נְחשֶׁת וּנְחשֶׁת עַל הַפֵּרוֹת וְיַעֲלוּ אוֹתָן הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם:

ט אֵין פּוֹדִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא בְּכֶסֶף שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) ״וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף״. וְכֵן אִם פָּדָה לְעַצְמוֹ וְהוֹסִיף חֻמֶשׁ לֹא יְהֵא הַחֹמֶשׁ אֶלָּא כֶּסֶף כַּצֶּרֶן. וְאֵין פּוֹדִין בְּכֶסֶף שֶׁאֵינוֹ מְטֻבַּע אֶלָּא בְּכֶסֶף מְפֻתָּח שֶׁיֵּשׁ עָלָיו צוּרָה אוֹ כְּתָב [שֶׁנֶּאֱמַר וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף]. וְאִם פָּדָה בְּלָשׁוֹן שֶׁל כֶּסֶף וְכִיוֹצֵא בּוֹ וְהוּא הַנִּקְרָא אֲסִימוֹן לֹא עָשָׂה כְּלוּם. וְאֵין פּוֹדִין בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּפוֹדֶה בַּאֲסִימוֹן:

י אֵין פּוֹדִין בְּמַטְבֵּעַ שֶׁאֵינוֹ יוֹצֵא בְּאוֹתוֹ זְמַן וּבְאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כו) ״וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ״ עַד שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לְהוֹצָאָה. וּמַטְבֵּעַ מְלָכִים הָרִאשׁוֹנִים אִם יוֹצֵא מִשָּׁם פּוֹדִין בּוֹ:

יא אֵינוֹ פּוֹדֶה בְּמָעוֹת שֶׁאֵינָן בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד כה) ״וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ״. נָפַל כִּיסוֹ לְבוֹר וְהוּא יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ פּוֹדֶה בּוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ:

יב הָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וּמָעוֹת בְּיָדוֹ וְאַנָּס בָּא כְּנֶגְדּוֹ אִם יָכוֹל לְהַצִּיל עַל יְדֵי הַדְּחָק פּוֹדֶה בָּהֶן פֵּרוֹת שֶׁבְּבֵיתוֹ. וְאִם לָאו וְאָמַר פֵּרוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי מְחֻלָּלִין עַל הַמָּעוֹת הַלָּלוּ לֹא אָמַר כְּלוּם:

יג הַמְּנִיחַ מָעוֹת לִהְיוֹת מְחֻלָּל עֲלֵיהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חֲרֵי זֶה פּוֹדֶה בָּהֶן בְּחֶזְקַת שֶׁהֵן קַיָּמִים. מְצָאָן שֶׁאָבְדוּ חוֹשֵׁשׁ לְכָל מַה שֶּׁפָּדָה בָּהֶן לְמַפְרֵעַ:

יד מִי שֶׁהָיָה עוֹמֵד בְּטְבֶרְיָא וְיֵשׁ לוֹ מָעוֹת (כְּבֶל) בְּכְבֶל אֵינוֹ מְחַלֵּל עֲלֵיהֶם. הָיוּ לוֹ מָעוֹת מִמַּטְבֵּעַ טְבֶרְיָא בְּכְבֶל מְחַלֵּל עֲלֵיהֶם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

טו הָאוֹמֵר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדִי מִכִּיס זֶה עַל סֶלַע שֶׁאֶפְרֹט מִדִּינָר זָהָב זֶה עַל פּוּנְדְיוֹן שֶׁאֶפְרֹט מִסֶּלַע זֶה חֲרֵי זֶה חִלֵּל. וְסֶלַע שֶׁתַּעֲלֶה בְּיָדוֹ אוֹ שֶׁיִּפְרֹט תְּהֵי מַעֲשֵׂר:

טז אָמַר חֲרֵי מַעֲשֵׂר מְחֻלָּל עַל סֶלַע שֶׁהָיְתָה בְּיַד בְּנִי לֹא חִלֵּל. שֶׁמָּא לֹא הָיְתָה בְּיָדוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה:

יז הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְקֹדֶם שֶׁיַּפְרִישֶׁנּוּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל פֵּרוֹת אֵלּוּ פָּדוּי בְּמָעוֹת אֵלּוּ לֹא אָמַר כְּלוּם וְלֹא קָבַע מַעֲשֵׂר. אֲבָל אִם קָבַע וְאָמַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶן בַּצָּפוֹן אוֹ בַּדָּרוֹם מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת אֵלּוּ חֲרֵי זֶה פָּדוּי:

יח כְּשֶׁפּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פּוֹדִין אוֹתוֹ בְּשָׁוְיוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לִפְדּוֹת כַּשַּׁעַר הַזּוֹל כְּמוֹת שֶׁהַחֲנָוָנִי לוֹקֵחַ וְלֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. וְנוֹתֵן הַמָּעוֹת כְּמוֹת שֶׁהַשַּׁלְחָנִי פּוֹרֵט לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מְצָרֵף. וְאִם עָבַר וּפָדָה שָׁוֶה מָנֶה בִּפְרוּטָה אוֹ חִלֵּל שָׁוֶה מָנֶה עַל שָׁוֶה פְּרוּטָה חֲרֵי זֶה מְחֻלָּל:

יט הָיְתָה הַסֶּלַע חֲסֵרָה שְׁתוּת אוֹ פָּחוֹת מִשְּׁתוּת אִם הָיְתָה יוֹצֵאת עַל יְדֵי הַדְּחָק מְחֻלָּל עָלֶיהָ לְכַתְּחִלָּה בְּשָׁוֶה סֶלַע וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. פָּדָה בְּסֶלַע וְנִמְצֵאת רָעָה יַחֲלִיפֶנָּה:

כ אֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַכְסָרָה אֶלָּא מִדַּקְדֵּק בְּמִדָּתוֹ אוֹ בְּמִשְׁקָלוֹ וְנוֹתֵן דָּמָיו. אִם הָיוּ דָּמָיו יְדוּעִים יִפְדֶּה עַל פִּי אֶחָד. וְאִם דָּבָר שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִים כְּגוֹן יַיִן שֶׁהִתְחִיל לְהַחְמִיץ וּפֵרוֹת שֶׁהֶחֱלִידוּ יִפְדֶּה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה תַּגָּרִים וַאֲפִלּוּ הָיָה אֶחָד מֵהֶן עַכּוּ״ם אוֹ בַּעַל הַמַּעֲשֵׂר אֲפִלּוּ אִישׁ וּשְׁתֵּי נָשָׁיו פּוֹדִין עַל פִּיהֶם. וְכוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לִפְתֹּחַ רִאשׁוֹן. וְזֶה חֹמֶר בְּמַעֲשֵׂר מִן הַהֶקְדֵּשׁ׃

כא אֵין מוֹלִיכִין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם לְפִדּוֹתָם שָׁם. וְהַמּוֹלִיךְ מִמְּקוֹם הַיֹּקֶר לַמָּקוֹם הַזּוֹל אוֹ מִמָּקוֹם הַזּוֹל לִמְקוֹם הַיֹּקֶר פּוֹדֶה כְּשַׁעַר מְקוֹם הַפְּדָיָה. וְאִם הָיוּ דְּמֵאי פּוֹדִין אוֹתוֹ כְּשַׁעַר הַזּוֹל הוֹאִיל וְנִרְאוּ לְהַמְכֵּר בְּזוֹל׃

כב הָיוּ לוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בַּגֹּרֶן וְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם יְצִיאוֹת מִבֵּיתוֹ עַד שֶׁהֵבִיאָן לָעִיר וְהִשְׁבִּיחוּ. פּוֹדֶה כְּשַׁעַר הָעִיר וְהַפְּסִיד יְצִיאוֹתָיו׃

פרק ה

א הַפּוֹדֶה מַעֲשָׂרוֹ לְעַצְמוֹ בֵּין שֶׁהוּא שָׁלוֹ בֵּין שֶׁנָּפַל לוֹ בִּירֻשָּׁה בֵּין שֶׁנִּתַּן לוֹ בְּטָבְלוֹ מַתָּנָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. הֲרֵי זֶה מוֹסִיף עָלָיו חֻמְשׁ. אִם הָיָה שָׁוֶה אַרְבָּעָה נוֹתֵן חֲמִשָּׁה. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כז לא) ״וְאִם גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו״׃

ב וְאִשָּׁה שֶׁפָּדָת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שָׁלָּהּ לְעַצְמָהּ אֵינָהּ מוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ. מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לָמְדוּ (ויקרא כז לא) ״אִישׁ מִמַּעַשְׂרוֹ״ וְלֹא אִשָּׁה. וְכֵן אִם פָּדָה פִּדְיוֹן פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ׃

ג פָּדָה פֵּרוֹת מַעֲשָׂרוֹ וְהוֹסִיף חֹמֶשׁ וְחָזַר וּפָדָה הַפִּדְיוֹן לְעַצְמוֹ פַּעַם שְׁנִיָּה מוֹסִיף חֹמֶשׁ שֵׁנִי עַל הַקֶּרֶן בִּלְבַד וְאֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ עַל הַחֹמֶשׁ׃

ד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בְּחֻמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה אֵינוֹ מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ. וְכֵן מַעֲשֵׂר שֶׁאֵין דָּמָיו יְדוּעִין דַּיּוֹ שֶׁיֹּאמַר הוּא וְחֻמְשׁוֹ מְחֻלָּל עַל הַסֶּלַע הַזֶּה. וְכָל מַעֲשֵׂר שֶׁהוּא אֵינוֹ פּוֹדֵהוּ מִשֶּׁלּוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי אֵינוֹ מוֹסִיף עָלָיו חֹמֶשׁ׃

ה הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהָיָה לוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחֵר שֶׁלֹּא נִפְדָּה. אִם אֵין בְּחֻמְשׁוֹ שְׁוֵה פְּרוּטָה דַּיּוֹ שֶׁיֹּאמַר הוּא וְחֻמְשׁוֹ מְחֻלָּל עַל מָעוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לְפִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְאָדָם לְצַמְצֵם אֶת מְעוֹתָיו׃

ו הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר בְּיוֹתֵר עַל דָּמָיו לֹא נִתְפְּסָה הַתּוֹסֶפֶת לַמַּעֲשֵׂר׃

ז בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֶלַע. בַּעַל הַבַּיִת קֹדֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֹמֶשׁ. בַּעַל הַבַּיִת אוֹמֵר בְּסֶלַע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֶלַע וּפְרוּטָה. הָאַחֵר קֹדֶם מִפְּנֵי שֶׁמּוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן׃

ח מֻתָּר לְהַעֲרִים עַל פִּדְיוֹן מַעֲשָׂרוֹ. כֵּיצַד. אוֹמֵר לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וּלְעַבְדּוֹ הָעִבְרִי הֵא לָךְ אֶת הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ וּפְדֵה לְךָ בָּהֶן הַמַּעֲשֵׂר כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיף חֹמֶשׁ. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ פְּדֵה לִי בָּהֶן. וְכֵן אִם אָמַר לוֹ פְּדֵה לִי מִשֶּׁלְּךָ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ׃

ט אֲבָל לֹא יִתֵּן הַמָּעוֹת לְפִדּוֹת לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ הַקְּטַנִּים וּלְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים מִפְּנֵי שֶׁיָּדָן כְּיָדוֹ. נָתַן לְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִיָּה אִם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי זֶה מִדִּבְרֵיהֶם כְּגוֹן שֶׁהָיָה מֻעָצִין שֶׁאֵינוֹ נָקוּב דְּבָרָיו קַיָּמִין. שֶׁאָמְנָה הָעִבְרִיָּה קְטַנָּה הִיא וְאֵין הַקָּטָן זוֹכֶה לַאֲחֵרִים אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵיהֶם׃

י וְכֵן מַעֲרִים וְנוֹתֵן הַמַּעֲשֵׂר מַתָּנָה כְּשֶׁהוּא בְּטָבְלוֹ. וְאוֹמֵר הַנּוֹתֵן הֲרֵי הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל מָעוֹת שֶׁבַּבַּיִת׃

יא שְׁנֵי אַחִין אוֹ שְׁנֵי שֻׁתָּפִין [אָב וּבְנוֹ] פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיף חֹמֶשׁ. אִשָּׁה שֶׁהִכְנִיסָהּ לְבַעְלָהּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הוֹאִיל וְהוּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לֹא קָנָה בַּעַל. לְפִיכָךְ אִם פָּדָהוּ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ׃

יב הַפּוֹדֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְעַצְמוֹ וְנָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת הַחֹמֶשׁ. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַחֹמֶשׁ מְעַכֵּב וַהֲרֵי נִתְחַלֵּל לֹא יֹאכַל עַד שֶׁיִּתֵּן הַחֹמֶשׁ וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִפְשַׁע וְלֹא יִתֵּן׃

יג מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אִם רָצָה לְצָרְפָם בְּדִינְרֵי זָהָב כְּדֵי לְהָקֵל מַשָּׂאָן מְצָרְפָן. וְאִם צָרָפָן לְעַצְמוֹ אֵינוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ פְּדָיָה׃

יד הַפּוֹרֵט סֶלַע מִפְּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בֵּין בִּירוּשָׁלַיִם בֵּין חוּץ לִירוּשָׁלַיִם לֹא יְצָרְפֶנָּה כֻּלָּהּ בְּמָעוֹת נְחשֶׁת אֶלָּא בְּשֶׁקֶל מָעוֹת כֶּסֶף וּבְשֶׁקֶל מָעוֹת נְחשֶׁת׃

טו מֻתָּר לְחַלֵּל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר עִם פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר עַל הַכֶּסֶף וְהוּא שֶׁיִּהוּ בַּפֵּרוֹת פָּחוֹת מִשָּׁוֶה דִּינָר. אֲבָל אִם הָיָה בָּהֶן שָׁוֶה דִּינָר לֹא יְחַלְּלֵם עִם הַכֶּסֶף אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָן. כֵּיצַד. הָיוּ לוֹ פֵּרוֹת שָׁוֶה דִּינָר וּשְׁלִשָּׁה דִּינָרִין שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינוֹ מְחַלֵּל הַכֹּל עַל סֶלַע אַחַת. אֲבָל אִם הָיָה לוֹ חֲצִי דִּינָר פֵּרוֹת וַחֲצִי דִּינָר מָעוֹת מְחַלֵּל שְׁנֵיהֶם עַל דִּינָר אֶחָד׃

פרק ו

א מְעוֹת חֻלִּין וּמְעוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְפַּזְּרוּ וְלִקֵּט מִיכָּן וּמִיכָּן. מַה שֶּׁלִּקֵּט לִקֵּט לְמַעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּשָּׁלִים. וְהַשְּׁאָר חֻלִּין. וְאִם בָּלַל וְחָפַן אוֹ שֶׁלִּקֵּט מִצַּד אֶחָד וּמָצָא חָסֵר הֲרֵי זֶה לְפִי חֶשְׁבּוֹן. כֵּיצַד. הָיוּ מָאתַיִם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וּמֵאָה חֻלִּין. נִתְפַּזְּרוּ וּבְלָלָן וְחָפַן הַכֹּל נִמְצְאוּ מָאתַיִם וְשִׁבְעִים. הֲרֵי מֵאָה וּשְׁמוֹנִים מֵהֶן מַעֲשֵׂר וְתִשְׁעִים חֻלִּין. זֶה הַכְּלָל הַמִּתְלַקְּטִין לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהַנִּבְלָלִין לְפִי חֶשְׁבּוֹן. מַתְנָה וְאוֹמֵר אִם אֵלּוּ שֶׁבְּיָדַי הֵן הַמַּעֲשֵׂר הַשְּׁאָר חֻלִּין. וְאִם הֵן חֻלִּין הֲרֵי מְעוֹת הַמַּעֲשֵׂר בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵן מְחֻלָּלִין עֲלֵיהֶם:

ב סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְשֶׁל חֻלִּין שֶׁנִּתְעָרְבוּ מֵבִיא בַּסֶּלַע מָעוֹת וַאֲפִלּוּ מְעוֹת נְחשֶׁת וְאוֹמֵר סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּכָל מָקוֹם שֶׁהִיא מְחֻלֶּלֶת עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ. וְאַחַר כָּךְ בּוֹרֵר אֶת הַיָּפָה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן וּמְחַלֵּל הַמָּעוֹת שֶׁל נְחשֶׁת עָלֶיהָ וְתַחֲזֹר הַסֶּלַע הַיָּפָה לְמַעֲשֵׂר:

ג הָאוֹמֵר לִבְנוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּזָוִית זוֹ וְנִמְצָא בְּזָוִית אַחֶרֶת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. אָמַר לוֹ הֲרֵי שָׁם מָנֶה וְנִמְצָא מָאתַיִם הַשְּׁאָר חֻלִּין. הֲרֵי שָׁם מָאתַיִם וְנִמְצָא מָנֶה הֲרֵי הוּא חֻלִּין. הִנִּיחַ מָנֶה מַעֲשֵׂר וְנִמְצָא מָאתַיִם. מָאתַיִם וְנִמְצָא מָנֶה. אֲפִלּוּ הֵן בִּשְׁנֵי כִיסִין הַכֹּל חֻלִּין:

ד אָמַר לוֹ אָבִיו כִּיס מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִי בַּבַּיִת. הָלַךְ וּמָצָא שָׁם שְׁלֹשָׁה כִיסִים. הַגָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּן מַעֲשֵׂר וְהַשְּׁאָר חֻלִּין. וְאַף עַל פִּי כֵן לֹא יֹאכַל מִן הַקְּטַנִּים עַד שֶׁיְּחַלְּלֵם עַל הַגָּדוֹל:

ה מִי שֶׁנִּשְׁתַּתֵּק וְאָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלְּךָ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְהִרְכִּין בְּרֹאשׁוֹ. בּוֹדְקִין אוֹתוֹ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּדֶרֶךְ שֶׁבּוֹדְקִין לְגִטִּין וַהֲרֵי דְבָרָיו קַיָּמִין:

ו אָמְרוּ לוֹ בַּחֲלוֹם מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל אָבִיךָ שֶׁאַתָּה מְבַקֵּשׁ הֲרֵי הוּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. אַף עַל פִּי שֶׁמָּצָא שָׁם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר לוֹ אֵינוֹ מַעֲשֵׂר. דִּבְרֵי חֲלוֹמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין:

ז הָאוֹמֵר לִבְנָיו אֲפִלּוּ אַתֶּם מֵתִים אַל תִּגְּעוּ בְּזָוִית זוֹ. וְנִמְצְאוּ שָׁם מָעוֹת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. טָמַן מָעוֹת מִפְּנֵיהֶם וְאָמַר לָהֶם שֶׁל פְּלוֹנִי הֵן אוֹ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵן. אִם כְּמַעֲרִים אֵין חוֹשְׁשִׁין לִדְבָרָיו. וְאִם כְּמִתְכַּוֵּן דְּבָרָיו קַיָּמִין:

ח הַמּוֹצֵא כְּלִי וְכָתוּב עָלָיו מ׳ הֲרֵי מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. ד׳ דְּמַאי. ט׳ טֶבֶל. ת׳ תְּרוּמָה. ק׳ קָרְבָּן. וְאִם הָיָה שֶׁל מַתֶּכֶת הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ קָרְבָּן. שֶׁכֵּן הָיוּ כּוֹתְבִין אוֹת אַחַת מִן הַשֵּׁם בִּשְׁעַת הַסַּכָּנָה:

ט מָעוֹת הַנִּמְצָאוֹת בִּירוּשָׁלַיִם אֲפִלּוּ דִינְרֵי זָהָב עִם הַכֶּסֶף וְעִם הַמָּעוֹת הֲרֵי אֵלּוּ חֻלִּין. הוֹאִיל וְשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם מִתְכַּבְּדִין בְּכָל יוֹם. מָצָא בְּתוֹכָן חֶרֶס וְכָתוּב בּוֹ מַעֲשֵׂר הֲרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. בְּמֶה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. אֲבָל בָּרֶגֶל הַכֹּל מַעֲשֵׂר:

י מָעוֹת הַנִּמְצָאוֹת לִפְנֵי סוֹחֲרֵי בְּהֵמָה בִּירוּשָׁלַיִם לְעוֹלָם מַעֲשֵׂר. שֶׁחֶזְקַת רֹב הָעָם מְבִיאִין מְעוֹת מַעֲשֵׂר וְקוֹנִין בּוֹ בְּהֵמוֹת. וְהַנִּמְצָאוֹת בְּהַר הַבַּיִת לְעוֹלָם חֻלִּין. שֶׁחֶזְקָתָן מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה שֶׁחִלְּלוּם הַגִּזְבָּרִין עַל בְּהֵמָה:

יא תֵּבָה שֶׁנִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ חֻלִּין וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְנִמְצָא בְּתוֹכָהּ מָעוֹת. אִם רֹב מַנִּיחִין מַעֲשֵׂר הֲרֵי הַמָּעוֹת מַעֲשֵׂר. וְאִם רֹב מַנִּיחִין חֻלִּין חֻלִּין. מֻחֶצָּה לְמֻחֶצָּה חֻלִּין:

יב מָצָא פֵּרוֹת בֵּין פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר לְפֵרוֹת תְּרוּמָה יִפְלוּ לַקָּרוֹב. מֻחֶצָּה לְמֻחֶצָּה יֹאכְלוּ כְּחֻמְרֵי שְׁנֵיהֶן. אֲסוּרִין לָזָרִים וּטְעוּנִין רְחִיצַת יָדַיִם וְהַעֲרֵב שֶׁמֶשׁ כִּתְרוּמָה. וַאֲסוּרִים לְאוֹנֵן וּטְעוּנִים הֶבְאַת מָקוֹם כְּמַעֲשֵׂר. וְכֵן הַמָּעוֹת הַנִּמְצָאוֹת בֵּין חֻלִּין לְמַעֲשֵׂר:

יג מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי וְשֶׁל וַדַּאי שֶׁנִּתְעָרְבוּ יֹאכְלוּ כְּחָמוּר שֶׁבָּהֶן:

יד פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֶׁנִּתְעָרְבוּ בְּפֵרוֹת חֻלִּין יֹאכַל הַכֹּל בְּטָהֳרָה בַּמָּקוֹם אוֹ יִפְדֶּה אֶת הַמַּעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ אִם נִתְעָרְבוּ בִּירוּשָׁלַיִם אֲסוּרִין בְּכָל שֶׁהֵן כְּמִנְיָן. הוֹאִיל וְהוּא בִּירוּשָׁלַיִם הֲרֵי הוּא כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין. וְיֹאכַל הַכֹּל בְּטָהֳרָה:

טו הַזּוֹרֵעַ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אַחַר שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם הַגִּדּוּלִים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי. זְרָעוֹ קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס הַגִּדּוּלִין חֻלִּין. וַאֲפִלּוּ בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה. וּפוֹדִין אוֹתוֹ בְּשָׁעַת זְרִיעָתוֹ:

טז מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בָּטֵל בְּרֹב. בְּאֵיזֶה מַעֲשֵׂר אָמְרוּ בְּמַעֲשֵׂר שֶׁנִּכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וְיָצָא וְנָפְלוּ מְחִצּוֹת. שֶׁהֲרֵי אֵין שָׁם מְחִצּוֹת לְהַחֲזִירוֹ לְשָׁם וְאִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ מֵאַחַר שֶׁנִּכְנַס וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִמְצָא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין וּבָטֵל בְּרֹב כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת:

פרק ז

א פֵּרוֹת הַנִּלְקָחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֵינָן נִפְדִּין בִּרְחוֹק מָקוֹם אֶלָּא אִם כֵּן נִטְמְאוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה אֶלָּא יַעֲלוּ הֵן עַצְמָן וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם׃

ב זֶה חֹמֶר בְּלָקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפֵּרוֹת מַעֲשֵׂר עַצְמָן. וְאִם נִטְמָא בְּוָלַד הַטֻּמְאָה מִדִּבְרֵיהֶם יִפָּדוּ וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם׃

ג אֵין נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר אֶלָּא מַאֲכַל אָדָם שֶׁגִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ. אוֹ גִּדּוּלֵי גִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ. כְּגוֹן הַפֶּרֶט הַמְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה (דברים יד כו) ״בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר״׃

ד לְפִיכָךְ אֵין לוֹקְחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מַיִם וּמֶלַח כְּמֵהִין וּפִטְרִיּוֹת לְפִי שֶׁאֵין גִּדּוּלֵיהֶם מִן הָאָרֶץ. וְלֹא פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין לַקַּרְקַע. וְלֹא פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם. לְפִי שֶׁאֵינָן דּוֹמִין לְבָקָר וָצֹאן׃

ה הַדְּבַשׁ וְהַבֵּיצִים וְהֶחָלָב חֲרֵי הֵן כִּבְקָר וָצֹאן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן גִּדּוּלֵי קַרְקַע חֲרֵי הֵן גִּדּוּלֵי גִּדּוּלֶיהָ׃

ו הַתֶּמֶד עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ אֵינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמַיִם. וּמִשֶּׁהֶחְמִיץ נִלְקָח כַּיַּיִן וּכְשֵׁכָר. לָקְחוּ עַד שֶׁלֹּא הֶחְמִיץ וְהֶחֱמִיץ קָנָה מַעֲשֵׂר׃

ז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּנָתַן שְׁלִשָּׁה מַיִם וּמָצָא פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה. אֲבָל אִם נָתַן שְׁלִשָּׁה וְהוֹצִיא אַרְבָּעָה חֲרֵי זֶה כְּיַיִן מָזוּג וְנִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר׃

ח לוּלְבֵי זְרָדִין וְהֶחָרוּבִין עַד שֶׁלֹּא יַמְתִּיקוּ אֵין נִלְקָחִין. אֲחַר שֶׁיַּמְתִּיקוּ נִלְקָחִין. אֲבָל הַלּוּף וְהַחַרְדָּל וְהַתַּרְמוּסִין וּשְׁאָר כָּל הַנִּכְבָּשִׁים בֵּין מִשֶּׁיַּמְתִּיקוּ בֵּין עַד שֶׁלֹּא הִמְתִּיקוּ נִלְקָחִין. וְהַקּוֹר נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר׃

ט הַכַּרְכּוֹם אֵינוֹ נִלְקָח שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא לְמַרְאֶה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בּוֹ מִנּוֹתְנֵי רֵיחַ וּמַרְאֶה וְטַעַם הוּאִיל וְאֵינָן לַאֲכִילַת גּוּפָן אֶלָּא לְטַעַם שֶׁנּוֹתְנִין אֵינָן נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ רָאשֵׁי בְּשָׂמִים וְהַפִּלְפְּלִין וְהַקִּשְׁטָ וְהַחִלְתִּית וְחַלּוֹת חֲרִיעַ וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּאֵלּוּ אֵינָן נִלְקָחִין בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר׃

י הַשֶּׁבֶת אִם לִתֵּן טַעַם בִּקְדֵרָה אֵינָהּ נִלְקַחַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וְאִם לְכַמֵּךְ וְכַיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁהוּא אוֹכֵל גּוּפָהּ נִלְקַחַת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. עֵרֶב מַיִם וּמֶלַח אִם נָתַן לְתוֹכוֹ שֶׁמֶן חֲרֵי הֵן כְּמֵרָיס וְלוֹקֵחַ מֵהֶן בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמַבְלִיעַ דְּמֵי הַמַּיִם וְהַמֶּלַח בִּדְמֵי הַשֶּׁמֶן׃

יא אֵין לוֹקְחִין תְּרוּמוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט אֲכִילָתוֹ וַאֲכִילָתָהּ. שֶׁאֵין אוֹכְלִין אוֹתָהּ אֶלָּא כֹּהֲנִים מִעֹרְבֵי שֶׁמֶשׁ וּמַתָּרֶת לְאוֹנֵן וְנֶאֱכֶלֶת בְּכָל מָקוֹם. וְהַמַּעֲשֵׂר מֻתָּר לְזָרִים וְלִטְבוּל יוֹם וְאָסוּר לְאוֹנֵן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בִּירוּשָׁלַיִם. נִמְצָא מְמַעֵט אֲכִילַת מַעֲשֵׂר וַאֲכִילַת הַתְּרוּמָה׃

יב לוֹקְחִין בְּהֵמָה לִזְבְחֵי הַשְּׁלָמִים מִכֶּסֶף הַמַּעֲשֵׂר. שֶׁהַשְּׁלָמִים נֶאֱכָלִים לְזָרִים. בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ לוֹקְחִין בְּהֵמוֹת לְאָכְלָן חֻלִּין מִכֶּסֶף מַעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּדֵי לְהַבְרִיחָם מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ. גָּזְרוּ בֵּית דִּין שֶׁאֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה מִמְּעוֹת מַעֲשֵׂר אֶלָּא לִשְׁלָמִים. אֲבָל חַיָּה וְעוֹף לוֹקְחִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁלָמִים׃

יג אֵין לוֹקְחִין פֵּרוֹת שְׁבִיעִית בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. לְפִי שֶׁהוּא חַיָּב לְבַעֵר כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר׃

יד הַלּוֹקֵחַ מַיִם וּמֶלַח אוֹ פֵּרוֹת מְחֻבָּרִין אוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינָן יְכוֹלִין לְהַגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם לֹא קָנָה הַמַּעֲשֵׂר אַף עַל פִּי שֶׁיָּצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין׃

טו הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. בְּשׁוֹגֵג כּוֹפִין אֶת הַמּוֹכֵר לְהַחֲזִיר הַדָּמִים לַבְּעָלִים וְהֵן מַעֲשֵׂר כְּמוֹת שֶׁהָיוּ. בְּמֵזִיד יַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֵאָכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם אֵין מְקֻדָּשׁ יַנִּיחֵם עַד שֶׁיֵּרָקְבוּ׃

טז וְכֵן אֵין לוֹקְחִין בְּהֵמָה בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר חוּץ לִירוּשָׁלַיִם. וְאִם לָקַח בְּשׁוֹגֵג יַחֲזִרוּ הַדָּמִים לִמְקוֹמָן. בְּמֵזִיד תַּעֲלֶה וְתֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם. וְאִם אֵין מְקֻדָּשׁ תִּקָּבֵר הִיא וְעוֹרָהּ׃

יז לָקַח עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת וּבְהֵמָה טְמֵאָה בֵּין בְּמֵזִיד בֵּין בְּשׁוֹגֵג אִם בָּרַח הַמּוֹכֵר חֲרֵי זֶה יֹאכַל כְּנֶגֶד אוֹתָן הַמָּעוֹת בִּירוּשָׁלַיִם בְּתוֹרַת מַעֲשֵׂר. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוֹצִיא חוּץ לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְסִיכָה מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר וּבָרַח הַמּוֹכֵר אוֹ מֵת יֹאכַל כְּנֶגְדּוֹ. וְאִם הָיָה הַמּוֹכֵר קַיָּם יַחֲזִרוּ הַדָּמִים לִמְקוֹמָן. וְכֵן אִם הֵבִיא עוֹלוֹת וְחַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת מִדְּמֵי מַעֲשֵׂר יֹאכַל כְּנֶגְדָּן׃

יח לָקַח חַיָּה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים. וּבְהֵמָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה. חֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁקָּנָה שׁוֹר לַחֲרִישָׁה וְלֹא קָנָה שְׁלָמִים. לָקַח בְּהֵמָה לִשְׁלָמִים וְנָפַל בָּהּ מוּם פְּקָעָה מִמֶּנָּה קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר וּפוֹדֶה אוֹתָהּ. וְאֵין הַדָּמִים מַעֲשֵׂר. וְאַף עַל פִּי כֵן אִם פְּדָאָהּ לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ׃

יט הַמַּתְפִּיס מְעוֹת מַעֲשֵׂר לִשְׁלָמִים לֹא קָנוּ שְׁלָמִים. שֶׁקְּדֻשַּׁת שְׁלָמִים אֵינָהּ חָלָה עַל קְדֻשַּׁת מַעֲשֵׂר. שֶׁהַמַּעֲשֵׂר מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם הִתְפִּיס הַמַּעֲשֵׂר עַצְמָן לִשְׁלָמִים שֶׁלֹּא קָנוּ שְׁלָמִים׃

כ הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּתוֹרַת חֻלִּין אֲפִלּוּ בְּמִזִּיד אִם פֵּרוֹת הַמַּעֲשֵׂר עַצְמָן אָכַל יָצָא יְדֵי שָׁמַיִם. וְאִם כֶּסֶף מַעֲשֵׂר אָכַל יַחְזִירוּ דָּמִים לִמְקוֹמָם וְיַעֲלוּ וְיֹאכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. אוֹ יֹאכַל כְּנֶגְדָּן בִּירוּשָׁלַיִם אִם אֵין יָכוֹל לְהַחֲזִיר אֶת הַדָּמִים׃

פרק ח

א הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה לִזְבְחֵי שְׁלָמִים וְחָיְתָה לִבְשַׂר תַּאֲוָה מִמִּי שֶׁאֵינוֹ תַּגָּר וְאֵינוֹ מְדַקְדֵּק יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין. אֲפִלּוּ הָיוּ דְּמֵי הָעוֹר מְרֻבִּין עַל דְּמֵי הַבָּשָׂר. אֲבָל הַלּוֹקֵחַ מִן הַתַּגָּר לֹא יָצָא הָעוֹר לְחֻלִּין׃

ב וְכֵן הַלּוֹקֵחַ כַּדֵּי יַיִן סְתוּמוֹת מִמָּקוֹם שֶׁדַּרְכָּם לְהַמְכִּר סְתוּמוֹת מִמִּי שֶׁאֵינוֹ תַּגָּר יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. לְפִיכָךְ צָרִיךְ הַמּוֹכֵר לִפְתֹּחַ רֹאשֵׁי הַכַּדִּים כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵצֵא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. וְאִם רָצָה לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ וְלִמְכֹּר בְּמִדָּה יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין׃

ג לְקָחָן פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת בְּמָקוֹם שֶׁדַּרְכָּן לְהַמְכִּר פְּתוּחוֹת. אוֹ שֶׁלָּקַח מִן הַתַּגָּר שֶׁמְּדַקְדֵּק בִּמְכִירָתוֹ לֹא יָצָא הַקַּנְקַן לְחֻלִּין. לָקַח סַלֵּי תְּאֵנִים וַעֲנָבִים עִם הַכֵּלִי לֹא יָצְאוּ דְּמֵי הַכֵּלִי לְחֻלִּין׃

ד לָקַח אֱגוֹזִים וּשְׁקֵדִים וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן יָצְאוּ קְלִפָּתָן לְחֻלִּין. לָקַח חוֹתָל שֶׁל תְּמָרִים יָצָא הַחוֹתָל לְחֻלִּין. קֻפָּה שֶׁל תְּמָרִים אִם דְּרוּסוֹת יָצְאוּ הַקֻּפּוֹת לְחֻלִּין. וְאִם לָאו לֹא יָצְאוּ לְחֻלִּין׃

ה מִי שֶׁהָיָה לוֹ יַיִן שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהִשְׁאִיל קַנְקָנָיו לְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂר. אַף עַל פִּי שֶׁסָּתַם אֶת פִּיהֶם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים. כִּנֵּס הַיַּיִן לְתוֹכוֹ סְתָם אִם קָרָא שֵׁם וְעָשָׂהוּ מַעֲשֵׂר עַד שֶׁלֹּא סָתַם אֶת פִּיהֶם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים. וְאִם מִשֶּׁסָּתַם פִּיהֶן קָרָא שֵׁם וְעָשָׂהוּ מַעֲשֵׂר קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַן. הִפְקִיד לְתוֹךְ הַקַּנְקַן רְבִיעִית חֻלִּין אוֹ שֶׁכָּנַס לְתוֹכָן שֶׁמֶן אוֹ חֹמֶץ אוֹ צִיר אוֹ דְּבַשׁ שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי סְתָם בֵּין מִשֶּׁסָּתַם בֵּין עַד שֶׁלֹּא סָתַם לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר אֶת הַקַּנְקַנִּים׃

ו צְבִי שֶׁלְּקָחוֹ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּמֵת יִקָּבֵר בְּעוֹרוֹ. לְקָחוֹ חַי וּשְׁחָטוֹ וְנִטְמָא הֲרֵי זֶה יִפָּדֶה כִּשְׁאָר פֵּרוֹת שֶׁנִּטְמְאוּ. הַמַּנִּיחַ דִּינַר מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לִהְיוֹת אוֹכֵל כָּנֶגְדּוֹ עַד שֶׁיֵּצֵא לְחֻלִּין וְהָיָה הַדִּינָר יוֹצֵא בְּעֶשְׂרִים מָעָה. אָכַל עָלָיו בְּעֶשֶׂר מָעָה וְהַזְּלוּ הַמָּעוֹת לְאַחַר זְמַן וַהֲרֵי הַדִּינָר יוֹצֵא בְּאַרְבָּעִים מָעָה צָרִיךְ לֶאֱכֹל עָלָיו בְּעֶשְׂרִים מָעָה וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא לְחֻלִּין. הוּקְרוּ הַמָּעוֹת וַהֲרֵי הַדִּינָר יוֹצֵא בְּעֶשֶׂר מְעִין אוֹכֵל עָלָיו בְּחָמֵשׁ מְעִין וְאַחַר כָּךְ יֵצֵא לְחֻלִּין׃

ז הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת בְּסֶלַע שֶׁל כֶּסֶף מַעֲשֵׂר וּמָשַׁךְ הַפֵּרוֹת וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן הַסֶּלַע עַד שֶׁהוּקְרוּ הַפֵּרוֹת וְעָמְדוּ בִּשְׁתַּיִם. הֲרֵי זֶה מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן סֶלַע בִּלְבַד שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַן (אֶת) הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ. בִּנְתִינַת הַכֶּסֶף קוֹנֶה. וְהַשָּׂכָר לַמַּעֲשֵׂר׃

ח מָשַׁךְ פֵּרוֹת בִּשְׁתֵּי סְלָעִים וְלֹא הִסְפִּיק לִתֵּן הַמָּעוֹת עַד שֶׁהוּזְלוּ הַפֵּרוֹת וְעָמְדוּ בְּסֶלַע אֵינוֹ מַפְרִישׁ עֲלֵיהֶן מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא סֶלַע אַחַת. וּמוֹסִיף עָלֶיהָ סֶלַע שְׁנִיָּה מִן הַחֻלִּין וְנוֹתֵן לַמּוֹכֵר. וְאִם הָיָה הַמּוֹכֵר עַם הָאָרֶץ חֲבֵרוֹ מֻתָּר לִתֵּן סֶלַע שְׁנִיָּה מִמָּעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל דְּמַאי. נָתַן לוֹ סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר וְלֹא הִסְפִּיק לְמָשׁוֹךְ הַפֵּרוֹת עַד שֶׁעָמְדוּ בִּשְׁתַּיִם. מַה שֶּׁפָּדָה פָּדָה וְהַדִּין בֵּינֵיהֶן׃

ט נָתַן לוֹ סְלָעִים שְׁתַּיִם שֶׁל מַעֲשֵׂר וְלֹא הִסְפִּיק לְמָשׁוֹךְ הַפֵּרוֹת עַד שֶׁחָזְרוּ לִהְיוֹת בְּסֶלַע מַה שֶּׁפָּדָה פָּדָה. וּמִדַּת הַדִּין בֵּינֵיהֶם שֶׁהַמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי פְּדָיָתוֹ הִיא מְשִׁיכָתוֹ׃

י מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין בִּירוּשָׁלַיִם וְהָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר הֲרֵי הַמָּעוֹת הָהֵם מְחֻלָּלִין עַל הַפֵּרוֹת הָאֵלּוּ וְיֹאכְלֵם שָׁם בְּטָהֳרָה וְיֵצְאוּ אוֹתָן הַמָּעוֹת לְחֻלִּין בִּמְקוֹמָן׃

יא הָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם וְיֵשׁ לוֹ פֵּרוֹת חוּץ לִירוּשָׁלַיִם אוֹמֵר הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹת הָהֵם וְיֵצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין וְיַעֲלוּ הַפֵּרוֹת וְיֹאכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם. שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַמָּעוֹת וְהַפֵּרוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד בְּשָׁעַת הַחִלּוּל׃

יב מִי שֶׁהָיוּ לוֹ מָעוֹת מַעֲשֵׂר בִּירוּשָׁלַיִם וְצָרִיךְ לָהֶם. וְיֵשׁ לַחֲבֵרוֹ פֵּרוֹת חֻלִּין שֶׁרוֹצֶה לְאָכְלָן. אוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ מְחֻלָּלִין עַל פֵּרוֹתֶיךָ וְנִמְצְאוּ אוֹתָם הַפֵּרוֹת לְקִוחוֹת בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וְיֹאכַל אוֹתָם חֲבֵרוֹ בְּטָהֳרָה. וְלֹא הִפְסִיד כְּלוּם. וְיָצְאוּ הַמָּעוֹת לְחֻלִּין׃

יג בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה חֲבֵרוֹ בַּעַל הַפֵּרוֹת חָבֵר. שֶׁאֵין מוֹסְרִין פֵּרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל וַדַּאי אֶלָּא לְחָבֵר. לְפִיכָךְ אִם הָיוּ הַמָּעוֹת שֶׁל דְּמַאי אוֹמֵר כֵּן אַף לְעַם הָאָרֶץ. וּמֻתָּר לְחַלֵּל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי עַל פֵּרוֹת עַם הָאָרֶץ וְעַל מְעוֹתָיו וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהֶם שֶׁמָּא שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי הֵם׃

יד הַמַּנִּיחַ דִּינָר שֶׁל מַעֲשֵׂר לִהְיוֹת אוֹכֵל כְּנֶגְדּוֹ וְהוֹלֵךְ כֵּיוָן שֶׁאָכַל עָלָיו עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַר מִמֶּנּוּ (אֶלָּא) פָּחוֹת מִפְּרוּטָה יָצָא לְחֻלִּין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁל דְּמַאי אֲבָל בְּשֶׁל וַדַּאי לֹא יֵצֵא לְחֻלִּין עַד שֶׁיִּשָּׁאֵר מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מִשְּׁוֵה פְּרוּטָה אַחַר שֶׁמּוֹסִיפִין אֶת הַחֹמֶשׁ. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה חֲמִשֵּׁי שְׁוֵה פְּרוּטָה:

טו טְמֵאִין וּטְהוֹרִין שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין אוֹ שׁוֹתִין כְּאֶחָד בִּירוּשָׁלַיִם. וְרָצוּ הַטְּהוֹרִין לִהְיוֹת אוֹכְלִין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁלָּהֶם. מַנִּיחִין סֶלַע שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאוֹמֵר. כָּל שֶׁהַטְּהוֹרִים אוֹכְלִים וְשׁוֹתִין סֶלַע זוֹ מְחֻלָּל עָלָיו. וְתֵצֵא הַסֶּלַע לְחֻלִּין שֶׁהֲרֵי אָכְלוּ וְשָׁתוּ בְּשָׁוְיָהּ בְּטָהֳרָה. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִגְּעוּ הַטְּמֵאִים בַּמַּאֲכָל שֶׁלֹּא יְטַמְּאוּהוּ:

פרק ט

א נָטַע רְבָעִי הֲרֵי הוּא קֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כד) "וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַה'". וְדִינוֹ לְהֵאָכֵל בִּירוּשָׁלַיִם לִבְעָלָיו כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא כָּךְ אֵין נָטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. וּבְנָטַע רְבָעִי הוּא אוֹמֵר (במדבר ה י) "וְאִישׁ אֶת קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ" שֶׁאֵין לְךָ קֹדֶשׁ שֶׁלֹּא נִתְפָּרֵשׁ דִּינוֹ בַּתּוֹרָה לְמִי שֶׁהוּא חוּץ מִנָּטַע רְבָעִי:

ב הָרוֹצֶה לִפְדּוֹת נָטַע רְבָעִי פּוֹדֵהוּ כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. וְאִם פָּדָהוּ לְעַצְמוֹ מוֹסִיף חֹמֶשׁ. וְאֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כה) "לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ" עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּבוּאָה. וְאֵין פּוֹדִין אוֹתוֹ בְּמְחֻבָּר כְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וַהֲרֵי הוּא מָמוֹן גָּבוֹהַּ כְּמַעֲשֵׂר. לְפִיכָךְ אֵינוֹ נִקְנֶה בְּמַתָּנָה אֶלָּא אִם נְתָנוֹ בֹּסֶר. וְדִינוֹ בִּשְׂאָר הַדְּבָרִים לְעִנְיַן אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וּפְדָיָה כְּמַעֲשֵׂר:

ג וְהַפּוֹדֶה כֶּרֶם רְבָעִי רָצָה פּוֹדֵהוּ עֲנָבִים רָצָה פּוֹדֵהוּ יַיִן. וְכֵן הַזֵּיתִים. אֲבָל שְׂאָר הַפֵּרוֹת אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָן מִבְּרִיָּתָן:

ד כֶּרֶם רְבָעִי אֵין לוֹ לֹא שִׂכְחָה וְלֹא פֵּאָה וְלֹא פֶּרֶט וְלֹא עוֹלְלוֹת. וְאֵין מַפְרִישִׁין מִמֶּנּוּ תְּרוּמָה וּמַעֲשְׂרוֹת כְּשֵׁם שֶׁאֵין מַפְרִישִׁין מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי. אֶלָּא כֻּלּוֹ עוֹלֶה לִירוּשָׁלַיִם אוֹ נִפְדֶּה וְיַעֲלוּ הַדָּמִים וְיֹאכְלוּ בִּירוּשָׁלַיִם כְּמַעֲשֵׂר:

ה עֲנָבִים שֶׁל כֶּרֶם רְבָעִי הִתְקִינוּ בֵּית דִּין שֶׁיִּהְיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלַיִם מַהֲלַךְ יוֹם לְכָל צַד כְּדֵי לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם בְּפֵרוֹת. וּמְשֻׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִפְדֶּה אֲפִלּוּ סָמוּךְ לַחוֹמָה. וּשְׂאָר כָּל הַפֵּרוֹת אֲפִלּוּ בִּזְמַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִפְדִּין סָמוּךְ לַחוֹמָה:

ו כֵּיצַד פּוֹדִין נָטַע רְבָעִי. מֵנִיחַ אֶת הַסַּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה וְאוֹמְדִין כַּמָּה אָדָם רוֹצֶה לִפְדּוֹת לוֹ בַּסֶּלַע עַל מְנָת שֶׁיּוֹצִיא יְצִיאוֹת הַשּׁוֹמְרִים וְהַחֲמָרִים וְהַפּוֹעֲלִים מִבֵּיתוֹ. וְאַחַר שֶׁקּוֹצְבִין אֶת הַשַּׂעַר מַנִּיחַ אֶת הַמָּעוֹת וְאוֹמֵר כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת אֵלּוּ מִשַּׁעַר כָּךְ וְכָךְ סְלִים בְּסֶלַע. וּבַשְּׁבִיעִית פּוֹדֵהוּ בְּשָׁוְיוֹ שֶׁאֵין שָׁם לֹא שׁוֹמְרִים וְלֹא פּוֹעֲלִים. וְאִם הָיָה הֶפְקֵר אֵין לוֹ אֶלָּא שִׂכַּר לְקִיטָה בִּלְבַד:

ז מִי שֶׁהָיָה לוֹ נָטַע רְבָעִי בִּשְׁנַת הַשְּׁמִטָּה שֶׁיַּד הַכֹּל שָׁוָה צָרִיךְ לְצַיְּנוֹ בְּקוֹזָזוֹת אֲדָמָה כְּדֵי שֶׁיַּכִּירוּ בּוֹ. וְלֹא יֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ עַד שֶׁיִּפְדּוּ. וְאִם הָיָה בְּתוֹךְ שְׁנֵי עֲרֵלָה מְצַיְּנִין אוֹתוֹ בַּחֲרָסִים כְּדֵי שֶׁיִּפָּרְשׁוּ מִמֶּנּוּ. שֶׁאִם צִיְּנוּ בְּקוֹזָזוֹת אֲדָמָה שֶׁמָּא יִתְפָּרְרוּ. שְׁאִסּוּר עֲרֵלָה חָמוּר הוּא שֶׁהִיא אֲסוּרָה בַּהֲנָיָה. וְהַצָּנוּעִין הָיוּ מַנִּיחִין אֶת הַמָּעוֹת בִּשְׁנַת שְׁמִטָּה וְאוֹמְרִין כָּל הַנִּלְקָט מִפֵּרוֹת רְבָעִי אֵלּוּ מְחֻלָּל עַל הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ שֶׁהֲרֵי אִי אֶפְשָׁר לִפְדּוֹתוֹ בְּמְחֻבָּר כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ח בְּאֶחָד בְּתִשְׁרֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָעֲרֵלָה וְלִרְבָעִי. וּמֵאֵימָתַי מוֹנִין לָהֶם מִשְׁעַת נְטִיעָה. וְאֵינוֹ מוֹנֶה מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם בְּשָׁנָה חֲשׁוּבִין שָׁנָה. וְהוּא שֶׁתִּקְלֹט הַנְּטִיעָה קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכַמָּה הוּא סְתָם הַקְלִיטָה לְכָל הָאִילָנוֹת שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת:

ט נִמְצֵאת לָמֵד שֶׁהַנּוֹטֵעַ מ"ד יוֹם קֹדֶם רֹאשׁ הַשָּׁנָה עָלְתָה לוֹ שָׁנָה. וְאַף עַל פִּי כֵן אֵין פֵּרוֹת הַנְּטִיעָה הַזֹּאת מֻתָּרוֹת בְּעָרְלָה אֶלָּא בִּרְבִיעִית עַד ט"ו בִּשְׁבָט שֶׁהוּא רֹאשׁ הַשָּׁנָה לָאִילָנוֹת:

י כֵּיצַד. הַנּוֹטֵעַ אִילָן מַאֲכָל בְּט"ו בְּאָב מִשָּׁנָה עֲשִׂירִית בַּיּוֹבֵל. הֲרֵי הוּא בְּתוֹךְ שְׁנֵי עָרְלָה עַד ט"ו בִּשְׁבָט מִשְּׁנַת י"ג. וְכָל מַה שֶּׁיּוֹצִיא הָאִילָן בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הֲרֵי הוּא עָרְלָה אַף עַל פִּי שֶׁנִּגְמְרוּ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים. וּמִט"ו בִּשְׁבָט מִשְּׁנַת י"ג בְּיוֹבֵל עַד ט"ו בִּשְׁבָט מִשְּׁנַת י"ד הוּא נָטַע רְבָעִי. וְכָל מַה שֶּׁיּוֹצִיא בְּתוֹךְ זְמַן זֶה הֲרֵי הוּא רְבָעִי וְצָרִיךְ פִּדְיוֹן. וְאִם נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לַעֲרֵלָה אוֹ לָרְבָעִי:

יא נִטְעָן בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּאָב מִשְּׁנַת עֲשֹׂר לֹא עָלְתָה לוֹ שְׁנַת עֲשֹׂר אֶלָּא הֲרֵי הוּא עָרְלָה שְׁנַת י"א וְי"ב וְי"ג כֻּלָּהּ. וַהֲרֵי הוּא נָטַע רְבָעִי מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת י"ד עַד סוֹפָהּ:

יב נָטַע הַנְּטִיעָה מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי עַד ט"ו בִּשְׁבָט מוֹנֶה לָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם לְעָרְלָה וּמִיּוֹם לְיוֹם לְרְבָעִי. וְרָאִיתִי לַגְּאוֹנִים דְּבָרִים בְּחֻשְׁבּוֹן עָרְלָה וּרְבָעִי אֵין רָאוּי לְהַאֲרִיךְ וּלְהָשִׁיב עֲלֵיהֶן וּבְוַדַּאי טָעוּת סוֹפְרִים הֵם וְהָאֱמֶת כְּבָר בֵּאַרְנוּ דַּרְכָּהּ:

יג הֶעָלִין וְהַלּוּלְבִין וּמִי גְּפָנִים וְהַסְּמָדַר מַתִּירִין בְּעָרְלָה וּבִרְבָעִי. וְהָעֲנָבִים שֶׁשְּׁרָפָם הַקָּדִים וְהִפְסִידָן וְהַחַרְצַנִּים וְהַזַּגִּין וְהַתְּמֶד שֶׁלָּהֶן וּקְלִפֵּי רִמּוֹן וְהַנֵּץ שֶׁלּוֹ וּקְלִפֵּי אֱגוֹזִים וְהַגַּרְעִינִים אֲסוּרִין בְּעָרְלָה וּמַתִּירִין בִּרְבָעִי. וְהַנּוֹבְלוֹת כֻּלָּן אֲסוּרוֹת:

פרק י

א כָּל שֶׁהוּא חַיָּב בְּעָרְלָה יֵשׁ לוֹ רְבָעִי. וְכָל שֶׁפָּטוּר מִן הָעָרְלָה אֵינוֹ חַיָּב בִּרְבָעִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים" וְגוֹ' וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת:

ב הַנּוֹטֵעַ אִילָן מַאֲכָל וְדַעְתּוֹ עָלָיו שֶׁיִּהְיֶה סָיָג לַגִּנָּה. אוֹ שֶׁנְּטָעוֹ לְקוֹרוֹת לֹא לְפֵרוֹת. חֲרֵי זֶה פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. נְטָעוֹ לִסְיָג וְחָזַר וְחָשַׁב עָלָיו לְמַאֲכָל אוֹ שֶׁנְּטָעוֹ לְמַאֲכָל וְחָזַר וְחָשַׁב עָלָיו לִסְיָג. כֵּינָן שֶׁעֵרֵב בּוֹ מַחְשֶׁבֶת חִיּוּב חַיָּב. נְטָעוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים לִסְיָג וּמִכָּאן וְאֵילָךְ לְמַאֲכָל אֵין לוֹ רְבָעִי. שֶׁכָּל שֶׁאֵין לוֹ עָרְלָה אֵין לוֹ רְבָעִי:

ג נָטַע אִילָן וְחָשַׁב שֶׁיִּהְיֶה הַצַּד הַפְּנִימִי שֶׁלּוֹ לְמַאֲכָל וְהַחִיצוֹן לִסְיָג. אוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַצַּד הַתַּחְתּוֹן לְמַאֲכָל וְהָעֶלְיוֹן לִסְיָג. זֶה שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְמַאֲכָל חַיָּב בָּעָרְלָה. וְזֶה שֶׁחָשַׁב עָלָיו לִסְיָג אוֹ לְעֵצִים פָּטוּר. שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹטֵעַ. וְהַצָּלָף חַיָּב בָּעָרְלָה הָאֶבְיוֹנוֹת בִּלְבַד אֲבָל הַקַּפְּרִיסִין מַתִּירוֹת:

ד הַנּוֹטֵעַ לְרַבִּים בְּתוֹךְ שֶׁדֵּהוּ חַיָּב בָּעָרְלָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "וּנְטַעְתֶּם" אֲפִלּוּ לְרַבִּים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל בְּחוּצָה לָאָרֶץ פָּטוּר:

ה הַנּוֹטֵעַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בִּסְפִינָה. וְהָעוֹלֶה מֵאֵלָיו בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. וַעֲכּוּ"ם שֶׁנָּטַע בֵּין לְיִשְׂרָאֵל בֵּין לַעֲצְמוֹ. וְהַגַּזְלָן שֶׁנָּטַע. חַיָּבִין בָּעָרְלָה וּבִרְבָעִי:

ו הָעוֹלֶה מֵאֵלָיו בִּמְקוֹם טָרָשִׁים פָּטוּר. אֲפִלּוּ הַנּוֹטֵעַ בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ יָשׁוּב פָּטוּר. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹשֶׂה כְּדֵי טִפּוּל שֶׁמְּטַפֵּל בְּפֵרוֹתָיו עַד שֶׁמְּבִיאָן לַיְּשׁוּב. אֲבָל אִם הָיָה עוֹשֶׂה כְּדֵי טִפּוּלוֹ חַיָּב בָּעָרְלָה:

ז הַנּוֹטֵעַ לְמִצְוָה כְּגוֹן שֶׁנָּטַע אֶתְרוֹג לְלוּלָב אוֹ זַיִת לַמְּנוֹרָה חַיָּב בָּעָרְלָה. הִקְדִּישׁ וְאַחַר כָּךְ נָטַע פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. נָטַע וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ חַיָּב בָּעָרְלָה:

ח הַנּוֹטֵעַ בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב חַיָּב בָּעָרְלָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ כְּאֶרֶץ לִזְרָעִים הֲרֵי הוּא כְּאֶרֶץ לְאִילָנוֹת:

ט אִילָן שֶׁנְּטָעוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת חַיָּב בָּעָרְלָה. זֶה שֶׁנְּטָעוֹ עַכּוּ"ם עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ פָּטוּר. אֲבָל מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ אַף מַה שֶׁנָּטְעוּ עַכּוּ"ם חַיָּב שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט כג) "כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם". מִשְׁעַת בִּיאָה:

י עַכּוּ"ם שֶׁהִרְכִּיב אִילַן מַאֲכָל עַל גַּבֵּי אִילַן סָרָק חַיָּב בָּעָרְלָה. וְיֵשׁ לְעַכּוּ"ם נָטַע רְבָעִי. שֶׁאִם בָּא לִנְהֹג בְּמִצְוָה זוֹ הֲרֵי הוּא קָדֵשׁ כְּנָטַע רְבָעִי שֶׁל יִשְׂרָאֵל:

יא אֶחָד הַנּוֹטֵעַ גַּרְעִינָה אוֹ יְחוּר מִן הָאִילָן אוֹ שָׁעָקַר אֶת כָּל הָאִילָן מִמְּקוֹמוֹ וּנְטָעוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר הֲרֵי זֶה חַיָּב בָּעָרְלָה. וּמוֹנֶה מִשְׁעַת נְטִיעָתוֹ. זִעְזְעוֹ וְלֹא עֲקָרוֹ וְאַחַר כָּךְ מִלֵּא סְבִיבוֹתָיו בֶּעָפָר. אִם יָכוֹל לִחְיוֹת אִלּוּ לֹא מִלֵּא סְבִיבוֹתָיו הֲרֵי זֶה פָּטוּר. וְאִם לָאו הֲרֵי זֶה כְּמוֹ שֶׁעָקַר וְנָטַע וְחַיָּב:

יב וְכֵן אִילָן שֶׁנֶּעֱקַר וְנִשְׁאַר מִמֶּנּוּ שֹׁרֶשׁ אֶחָד. אֲפִלּוּ כְּמַחַט שֶׁמְּלַפְּפִין עָלָיו הָרוֹקְמִין אֶת הַשָּׁנִי וְהֶחְזִירוֹ לִמְקוֹמוֹ וְנָטַע פָּטוּר. מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לִחְיוֹת. נֶעֱקַר כֻּלּוֹ וְנֶעֱקְרָה הַסֹּלַע שֶׁשָּׁרְשָׁיו בָּהּ עִמּוֹ וְחָזַר וּנְטָעוֹ כְּמַה שֶׁהוּא בְּכָל הָאֲדָמָה שְׁסָבִיבוֹת שָׁרָשָׁיו. אִם הָיָה יָכוֹל לִחְיוֹת מֵאוֹתָהּ אֲדָמָה אִלּוּ לֹא נָטַע הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁלֹּא נֶעֱקַר. וְאִם לָאו חַיָּב:

יג אִילָן שֶׁקִּצְּצוֹ מֵעִם הָאָרֶץ וְהֶחְלִיף חַיָּב בָּעָרְלָה וּמוֹנִין לוֹ מִשְׁעַת קְצִיצָה:

יד אֶחָד הַנּוֹטֵעַ וְאֶחָד הַמַּבְרִיךְ וְאֶחָד הַמַּרְכִּיב חַיָּב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁחָתַךְ בַּד אֶחָד מִן הָאִילָן וְהִבְרִיכוֹ בָּאָרֶץ אוֹ הִרְכִּיבוֹ בְּאִילָן אַחֵר. אֲבָל אִם מָתַח בַּד אֶחָד מִן הָאִילָן הַזָּקֵן וְהִבְרִיךְ בָּאָרֶץ אוֹ הִרְכִּיבוֹ בְּאִילָן אַחֵר וְעִקַּר הַבַּד מְעֹרֶה בָּאִילָן הַזָּקֵן הֲרֵי זֶה פָּטוּר:

טו גָּדַל זֶה הַיֶּלֶד שֶׁהִבְרִיךְ וְעָשָׂה פֵּרוֹת. וְאַחַר כָּךְ פָּסַק עִקָּרוֹ שֶׁהוּא מְעֹרֶה בָּאִילָן הַזָּקֵן. מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסַק. וְאוֹתָן הַפֵּרוֹת מֻתָּרִין מִפְּנֵי שֶׁגָּדְלוּ בְּהֶתֵּר. וְאִם הִנִּיחָן אַחַר שֶׁנִּפְסַק הָעִקָּר עַד שֶׁהוֹסִיפוּ בְּמָאתַיִם הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין:

טז יַלְדָּה שֶׁסִּבְּכָה בִּזְקָנָהּ וְהָיוּ פֵּרוֹת בַּיַּלְדָּה אֲפִלּוּ הוֹסִיפוּ מָאתַיִם הֲרֵי אֵלּוּ הַפֵּרוֹת שֶׁל יַלְדָּה אֲסוּרִין. שֶׁאֵין גִּדּוּלֵי הֶתֵּר מְעַלִּין אֶת הָעִקָּר הָאָסוּר:

יז אִילָן שֶׁהִבְרִיךְ מִמֶּנּוּ בַּד בָּאָרֶץ וְאַחַר כָּךְ נֶעֱקַר הָאִילָן כֻּלּוֹ וַהֲרֵי הוּא חַי מִן הַבַּד שֶׁהִבְרִיךְ בָּאָרֶץ נַעֲשָׂה אוֹתוֹ אִילָן כְּאִלּוּ עַתָּה נָטַע וְחַיָּב בָּעָרְלָה. וּמוֹנֶה לְאִילָן וּלְמַה שֶּׁצָּמַח מִן הַהַבְרָכָה מִשָּׁעָה שֶׁנֶּעֱקַר:

יח חֲרֵי שֶׁהִבְרִיחַ בַּד בָּאָרֶץ וְצָמַח. וְהִבְרִיחַ בַּד אֶחָד מִמַּה שֶׁצָּמַח בָּאָרֶץ וְצָמַח. וְחָזַר וְהִבְרִיחַ מִן הַשְּׁלִישִׁי אֲפִלּוּ הֵן [מֵאָה] מְעֹרִין זֶה בָּזֶה הוֹאִיל וְלֹא נִפְסְקוּ מִן הָעִקָּר הָרִאשׁוֹן הַכֹּל מֻתָּר. וְאִם נִפְסַק עִקָּר הָרִאשׁוֹן מוֹנֶה לַכֹּל מִשָּׁעָה שֶׁנִּפְסַק׃

יט אִילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגָּזַע פָּטוּר מִן הָעָרְלָה. מִן הַשָּׁרָשִׁים חַיָּב. יָלְדָה פְּחוּתָה מִשֶּׁפַח חַיֶּבֶת בְּעָרְלָה כָּל שְׁנוֹתֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֵית כִּנְטִיעָה בַּת שְׁנָתָהּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּנְטִיעָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם כְּנֶגֶד שְׁתַּיִם וְאַחַת יוֹצְאָה זָנָב. אֲבָל אִם הָיָה הַכֶּרֶם כֻּלּוֹ פְּחוֹת מִשֶּׁפַח חֲרֵי זֶה יֵשׁ לוֹ קוֹל וּמוֹנִין כְּדֶרֶךְ שֶׁמּוֹנִין לִשְׁאָר הָאִילָנוֹת׃

כ נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עָרְלָה וְאֵין נוֹטְעִין אֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פֶּרִי. וּפֵרוֹת עָרְלָה אֲסוּרִין בַּהֲנָאָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת אִסּוּרֵי מַאֲכָלוֹת. וְאִם עָבַר וְנָטַע אֱגוֹז שֶׁל עָרְלָה חֲרֵי הַצּוֹמֵחַ מֻתָּר כְּשְׁאָר הָאִילָנוֹת׃

כא וְכֵן אֵין מַרְכִּיבִין בַּפְּנִיּוֹת שֶׁל עָרְלָה בִּדְקָלִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּפֶרִי. עָבַר וְהִרְכִּיב מֻתָּר שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי גּוּרְמִין אֶחָד אָסוּר וְאֶחָד מֻתָּר חֲרֵי זֶה הַנִּגְרָם מִשְּׁנֵיהֶם מֻתָּר. לְפִיכָךְ הַצּוֹמֵחַ מִפֵּרוֹת עָרְלָה מֻתָּר שֶׁחֲרֵי גּוֹרֵם לְצָמַח הַפֶּרִי הָאָסוּר וְהָאָרֶץ הַמַּתֶּרֶת׃

פרק יא

א מִצְוַת עֲשֵׂה לְהִתְוַדּוֹת לִפְנֵי ה׳ אַחַר שֶׁמּוֹצִיאִין כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁבְּזֶרַע הָאָרֶץ וְזֶהוּ הַנִּקְרָא וִדּוּי מַעֲשֵׂר׃

ב וְאֵין מִתְוַדִּין וִדּוּי זֶה אֶלָּא אַחַר הַשָּׁנָה שֶׁמַּפְרִישִׁין בָּהּ מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יב) ״כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר״ (דברים כו יג) ״וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת״׃

ג אֵימָתַי מִתְוַדִּין. בְּמִנְחָה בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח שֶׁל רְבִיעִית וְשֶׁל שְׁבִיעִית. שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יב) ״כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר״. בְּרֶגֶל שֶׁכָּל הַמַּעֲשְׂרוֹת כָּלִים בּוֹ. וְאֵין הַפֶּסַח מַגִּיעַ מִשָּׁנָה רְבִיעִית אֶלָּא כָּל פֵּרוֹת שְׁלִישִׁית נִתְעַשְּׂרוּ בֵּין פֵּרוֹת הָאִילָן בֵּין פֵּרוֹת הָאָרֶץ׃

ד אֵין מִתְוַדִּין אֶלָּא בַּיּוֹם. וְכָל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְוִדּוּי הַמַּעֲשֵׂר. וּבֵין בִּפְנֵי הַבַּיִת וּבֵין שֶׁלֹּא בִּפְנֵי הַבַּיִת חַיָּב לְבַעֵר וּלְהִתְוַדּוֹת׃

ה וִדּוּי זֶה נֶאֱמַר בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) ״וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֶיךָ״ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁאַתָּה אוֹמֵר. וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמְרוֹ בִּפְנֵי עַצְמוֹ. וְאִם רָצוּ רַבִּים לְהִתְוַדּוֹת כְּאֶחָד מִתְוַדִּין׃

ו וּמִצְוָתוֹ בַּמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) ״לִפְנֵי ה׳״. וְאִם הִתְוַדָּה בְּכָל מָקוֹם יָצָא׃

ז אֵינוֹ מִתְוַדֶּה עַד שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר אֶצְלוֹ אַחַת מִן הַמַּתָּנוֹת. שֶׁכֵּן הוּא אוֹמֵר בַּוִּדּוּי (דברים כו יג) ״בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבָּיִת״. וְעֶרֶב יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן הָיָה הַבְּעוּר וּלְמָחָר מִתְוַדִּין׃

ח כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה. אִם נִשְׁאַר אֶצְלוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר נוֹתְנָהּ לַכֹּהֵן. מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן נוֹתְנוֹ לַלֵּוִי. מַעֲשֵׂר עָנִי נוֹתְנוֹ לָעֲנִיִּים. נִשְׁאֲרוּ אֶצְלוֹ פֵּרוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁל זַתֵּי אוֹ נֶטַע רְבָעִי אוֹ מְעוֹת פְּדְיָתָן חֲרֵי זֶה מְבַעֲרָן וּמַשְׁלִיךְ לַיָּם אוֹ שׂוֹרֵף. נִשְׁאַר אֶצְלוֹ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי דְּמַאי אֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרוֹ. נִשְׁאָר אֶצְלוֹ בִּכּוּרִים חֲרֵי הֵן מִתְבַּעֲרִין בְּכָל מָקוֹם׃

ט בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁשּׂוֹרֵף וּמְבַעֵר כְּשֶׁנִּשְׁאֲרוּ אֶצְלוֹ פֵּרוֹת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכֹל כֻּלָּן קֹדֶם שֶׁיִּכָּנֵס יוֹם טוֹב. אֲבָל אִם נִשְׁאַר תַּבְשִׁיל שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי אֵינוֹ צָרִיךְ לְבַעֲרוֹ שֶׁהַתַּבְשִׁיל כְּמִבְעָר. וְכֵן יַיִן וְתַבְלִין חֲרֵי הֵן כְּמִבְעָרִין׃

י פֵּרוֹת שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ לְעוֹנַת הַמַּעַשְׂרוֹת בְּשָׁעַת הַבְּעוּר אֵין מְעַכְּבִין אוֹתוֹ לְהִתְוַדּוֹת וְאֵינוֹ חַיָּב לְבַעֲרָן׃

יא מִי שֶׁהָיוּ פֵּרוֹתָיו רְחוֹקִין מִמֶּנּוּ וְהִגִּיעַ יוֹם הַבְּעוּר חֲרֵי זֶה קוֹרֵא שֵׁם לַמַּתָּנוֹת וּמְזַכֶּה לָהֶן לְבַעֲלֵיהֶן עַל גַּב קַרְקַע אוֹ לְמִי שֶׁזּוֹכֶה לָהֶן לְבַעֲלֵיהֶן וּמִתְוַדֶּה לְמָחָר. שְׁנֵּתִינַת הַמְּטַלְטְלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע אֵינָהּ אֶלָּא מַתָּנָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חִזּוּק. אֲבָל אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְנוֹת לָהֶם הַמַּעֲשֵׂר בַּחֲלִיפִין מִפְּנֵי שֶׁנִּרְאֶה כִּמְכִירָה. וְהַמַּעַשְׂרוֹת וְהַתְּרוּמוֹת וְהַמַּתָּנוֹת נֶאֱמַר בָּהֶן נְתִינָה לֹא מְכִירָה׃

יב וּמִנַּיִן שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת עַד שֶׁיּוֹצִיא כָּל הַמַּתָּנוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) ״בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת״. הַקֹּדֶשׁ זֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי הַקְּרוּי קֹדֶשׁ. מִן הַבַּיִת זוֹ חַלָּה שֶׁהִיא הַמַּתָּנָה שֶׁל כֹּהֲנִים בַּבַּיִת. נִתְּתִיו לַלֵּוִי זֶה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן. וְגַם נְתַתִּיו מִכָּל שֶׁקִּדַּמְתִּי מַתָּנָה אַחֶרֶת וְהִיא תְּרוּמָה גְּדוֹלָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה זֶה מַעֲשֵׂר עָנִי וְלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה מְעַכְּבִין אֶת הַוִּדּוּי׃

יג וְצָרִיךְ לְהַפְרִישׁ הַמַּתָּנוֹת עַל הַסֵּדֶר וְאַחַר כָּךְ יִתְוַדֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "כִּכָל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי". הָא אִם הִקְדִּים מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לְרִאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת. נִשְׂרַף טִבְלוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְוַדּוֹת שֶׁהֲרֵי לֹא הִפְרִישׁ מַתָּנוֹת וְלֹא נָתָן לְבַעֲלֵיהֶן. וּבִזְמַן שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לַכֹּהֲנִים לֹא הָיוּ מִתְוַדִּין שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי":

יד מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּלְבַד מִתְוַדֶּה. שֶׁעִקַּר הַוִּדּוּי בַּמַּעֲשֵׂר הוּא. וְכֵן אִם לֹא הָיָה לוֹ אֶלָּא בִּכּוּרִים בִּלְבַד מִתְוַדֶּה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יג) "בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ". הַקֹּדֶשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא הַבִּכּוּרִים. אֲבָל מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא תְּרוּמָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ אֵינוֹ מִתְוַדֶּה שֶׁאֵין הַתְּרוּמָה טְעוּנָה וִדּוּי אֶלָּא בְּכָלַל שְׁאָר הַמַּתָּנוֹת:

טו (דברים כו יג) "לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ" שֶׁלֹּא הִפְרִישׁ מִמִּין עַל שֶׁאֵינוֹ מִינוֹ. וְלֹא מִן הַתָּלוּשׁ עַל הַמְחֻבָּר. וְלֹא מִן הַמְחֻבָּר עַל הַתָּלוּשׁ. וְלֹא מִן הֶחָדָשׁ עַל הַיָּשָׁן. וְלֹא מִן הַיָּשָׁן עַל הֶחָדָשׁ. וְלֹא שָׁכַחְתִּי שֶׁלֹּא שָׁכַח מִלְּבָרְכוֹ וּמִלְּהַזְכִּיר שְׁמוֹ עָלָיו. לֹא אָכַלְתִּי בְּאֹנִי מִמֶּנּוּ הָא אִם אָכָלוֹ בַּאֲנִינוּ אֵינוֹ מִתְוַדֶּה. וְלֹא בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא הָא אִם הִפְרִישׁוֹ בְּטָמֵא אֵינוֹ מִתְוַדֶּה. וְלֹא נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שֶׁלֹּא לָקַח מִמֶּנּוּ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין וְלֹא נָתָנוֹ לְאוֹנְנִים אֲחֵרִים. שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל ה' אֱלֹהָי שֶׁהֶבִיאוֹ לְבֵית הַבְּחִירָה. עָשִׂיתִי כְּכָל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי שֶׁשָּׂמַח וְשִׂמַּח בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו יא) "וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב":

טז (דברים כו טו) "הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם" עַד (דברים כו טו) "כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ" זוֹ בַּקָּשָׁה שֶׁיִּתֵּן טַעַם בַּפֵּרוֹת:

יז יִשְׂרָאֵל וּמַמְזֵרִים מִתְוַדִּים. אֲבָל לֹא גֵּרִים וַעֲבָדִים מְשֻׁחְרָרִים מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהֶם חֵלֶק בָּאָרֶץ וַהֲרֵי הוּא אוֹמֵר (דברים כו טו) "וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ". כֹּהֲנִים וּלְוִיִּים מִתְוַדִּים שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָטְלוּ חֵלֶק בָּאָרֶץ יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנֶטַע רְבָעִי בְּסִיעְתָּא דִּשְׁמַיָּא